

De Vallei nr. 39

Jaargang 8, november 2018

poëzie - proza - beeldend werk

Een Eigen-Zinnige uitgave

Poëzie

- 2 Bert Struyvé
- 5 Eric Vandenwyngaerden
- 8 Geert Jan Beeckman
- 11 Maarten Embrechts
- 15 Philippe Cailliau
- 19 Gerda De Preter
- 22 Norbert De Meyer

Proza

- 24 Leen Raats
- 28 Frank Roger
- 30 Solli Asemani
- 36 Ans De Bremme
- 38 Fa Quix
- 42 Mike Jansen
- 47 Adriaan van Garde
- 51 Katja Feremans
- 55 Hugo Verstraeten

Beeldend werk

- 59 Hilde Janssens
- 62 Greet Verstraete
- 65 Françoise Dragon

Cover: Monique Mertens

Samenstelling:

Monika Macken (beeldend werk, keuze en tekst)

François Vermeulen (proza en poëzie)

Bert Struyvé

Tijdelijk

een droom legt geen rechte weg af
de weg zonder afslag ergens

waar je nergens wakker wordt geschud
nergens een ontsnapping is
natuurlijk zijn er ook geen haaiantanden
maar de zee is niet ver

waar vele dromen bij hoog water stranden
waar het getij aan je blijft trekken, blijft schrapen
op een hellend bed vol gruis

een kind vraagt niet om een koffer
voor de kartonnen muren, het golvende dak
de knerpende kleur

een kind weet niet waar het parapluutje blijft
als je happen neemt uit zijn kinderijs

deze droom smelt in een reis zonder uitleg

Op drift

jij boekt bij voorkeur een enkele reis
wit gekleed, neutraal op weg
je plooit je tussen de mazen van akkoorden

jij warmt je op in de wachtkamers
om het laatste ijsblokje weg te slikken
je wilt getijden ontregelen, riolen laten zwellen
vergeelde inzichten verzadigen, hiaten vullen

jij meandert naar hartenlust, vloeit uit als de blues
negeert elke denkbare grens
voordat iemand ook maar een muur kan bouwen
je ontdooit voor de grote oversteek

wij bevriezen bij voorkeur als onze geest ontbindt
en wij alsnog van kleur verschieten

jij stroomt ons door de vingers
slaat superieur een dwarsstraat in
wit is geen kleur, niet te sturen in woorden
of in een wet met handtekening

Uitzicht

jij zou een laatste keer foto's van vroeger
kunnen sorteren, die doos met zwart-wit

dan herken je misschien weer
hoe je zand uit hockeyharen kamde, hoe je altijd vooraan
de ja-maar neutraliseerde, hoe je toen al
een eigen airbag had, hoe je als roeivrouw je rug rechtte
voor een nieuwe haal

luistert u eens jongedame, ik ga mijn rug niet uithollen
tot mijn ruggengraat, u denkt dat ik nergens ben
maar u weet heel goed dat dit vierkant mijn venster is

waar de zwenkende hijskraan al weken naar mij zwaait
een man zijn boodschappen aan de eenden voert
vliegtuigen zichtbaar de hemel beschilderen

en ja
niks zwart-wit, door mijn venster is alles in kleur
wat ik niet wil is alsnog mijn sterrenbeeld op een enkel
of, net als die voetballers, guerrillastickers op mijn armen
wat ik ook niet wil is dat u bont gaat oogsten van mijn knuffel

jongedame, uw woorden kunnen mij niet begraven
ik ben een nachtkaaars die blijft branden als iemand blaast

Eric Vandenwyngaerden

AVONDKLOK

I.

Er zijn huizen waarin je de weg
niet zou vinden,
je gaat er niet binnen
je loopt er voorbij

al vraag je je af wie de klok verder draait
als de winter houdt op te bestaan,
wie de achterdeur sluit en waarom
toch de luiken al dicht zijn gegaan.

Misschien is men er moe,
is men bang van het licht
of gewoon maar wat eenzaam
zo eenzaam als ik
in mijn eerste
ochtendgedicht.

II.

Ook binnen de taal zijn de woorden
soms vaag, soms slaan ze
een brug over witregels heen.

Daar heersen de stiltes
of misschien ook niet.
Ze zeggen soms meer dan
dat leesbare gebied,
soms luchten ze op.

Toch zijn ze vaak eenzaam...
Maar zo eenzaam als ik
in dat eerste
ochtendgedicht?

III.

Kijk, we maken ons klaar voor
een tocht door de nacht,
want moeheid speelt op.

We kijken natuurlijk toch nog
even om (zijn de luiken wel dicht?
zit de voordeur op slot?)
en dan zuchten we weer,
en doven het licht.

Geert Jan Beeckman
(voorpublicatie)

IN SIDEMEN

Wij leven in het oosten van wat
de wereld kan zijn. En de goden
wij eren hun status. Schikken hun namen
tot tempels omdat ook het vergankelijke
eeuwig wil zijn.

De dood is een crematie die eet
uit een hand van vuur. Iemand spreekt
de woorden die pas in het geloven
aanspraak kunnen maken op het leven.

Alles onder de maan en de ogen.
De meeste zijn gesloten. Dragen het ritueel
dat uit personen is geboren. Het ritme is vrij.
Het kan tot iedereen behoren.

PURI RINJANI

Wij met drankje onderdak en buiten
hamer van het licht slaat alles plat.
Zeg mij hoeveel hitte gaat er in een middag.
Er kantelt niets. Het telt geen dagen.
Er zijn geen knechten die meesters dragen.

Honden slapen. En dat op tafel is de wereld
in een glas. Loop met je vinger over de rand
en het zingt. Wij en de oceaan
ieder aan zijn kant.

Laat zo maar zijn die dag.
In het midden groter dan je dacht.
Hier zitten wij dan. Neem een foto.
Hij kan later hangen.
Zee van tijd op iets losgelaten.

IN MANGSIT

Zondag zoals het overal zondag is.
Een kind speelt op aarde. Het zand ligt
in een glimlach. Aan de rand ontvangt
de baai de glorie van de zee.

Aan de voet van een god slak en hagedis.
De ene sprakeloos zoals hij daar zit.
Kopje omhoog voor hij naar schaduw schiet.
De andere woont in zijn krul. Houdt zich
trager aan de afspraak met het zegbare.

De dag schopt geen kop of spijker.
Wat voelt aan het oog van de vis
is klein geluk. Zolang tijd het wil
valt alles terug op de moedertaal
van het kijken.

Het droomspel en het meisje.
En een boot is dat nu glijden.
Woorden gaan zacht overboord en hebben
van het water gehoord.

Voor een hemel waartegen.
Voor een lijn die voortvloeit uit.
Laat alles maar herhaling zijn om verlies
voor te blijven. Met een zingen.
Een zingen dat nooit gezongen wil zijn.

Maarten Embrechts
(voorpublicatie uit 'Hinkelspel')

TRIPTIEK

Pikhouweel

Ik ben bang voor de man
In het koren heeft-ie lang gelegen
Soms met een pikhouweel

Er is altijd een leegte
Maar ik kom als hij spreekt

Als een mis is mijn lichaam ingedeeld
(Ik kan het ook niet helpen)
Hem drinken moet ik om aan te sterken

Kruis

Ik ben zozeer met God besmet
dat het met bloed is dat ik denk en schrijf
Ik hang weer aan zijn kruis

Hij is het lichaam van de wereld

Met al mijn zintuigen wil ik betekenen
Niet met een letter

Betel

Ik houd alleen nog ogen over
Dat blijft er van de wereld over
Ik heb alle ladders aan de kant gezet
Die van Jakob ook

Geen woord wordt er nog rechtgezet
en 'k verfoei alle goden
Ik heb mezelf al opgezegd
Nu laat ik komen

In al mijn holtes mag je wonen
Dat is wat ik te bieden heb:
afwezigheid

Mijn leegte wil je leegte hebben
maar dat is al te veel gezegd

GOD ACHTERAF

Op de tram had ik mijn plaats graag afgestaan
Maar hij verdween via een achterafje
in de Bisschopslaan

'i Is altijd weer 't zelfde verhaal
al mijn wonden wil ik openleggen
en altijd loop ik van hem weg

Vandaag nog voor zijn kortgeknipte schedel
(Leeg ben ik heel ontvankelijk)

God komt achteraf

Philippe Cailliau

(voorpublicatie 'Omtrek van water', verschijnt in 2019)

Watersloten

Geschiedenis is wat ze is. Verleden
is van gisteren, toekomst die blijft,
zo komt wat komt. En nu bestaat
niet zonder dubbele tegenspraak.
Nu is voorbij.

Het kind is oud, rust uit, blijft oud,
bouwt schepen met herinneringen in
streng gevulde ruimen. De havens
liggen open voor de dichters.

Sluiten zich af met watersloten,
elke nacht opnieuw. De spoeling
die steeds komt.

Genaaid wordt waar gescheurd
werd. Waar bruine olievlekken ...

In het slot worden bewaard
de werelden die beter zijn, die zwellen
als het isotone water dat de droogte
in zijn buik bestrijdt met glimlach en
met alles wat nog niet ontbreekt.

Arcadisch Oostende

Daar staan ze: eenenveertig vleeskoebeesten
luisterend te staren tussen haag en boom.
Hun vel wordt opgespannen rond de ogen
die het trage leven zoeken in het ruisen
van hun roerloosheid en rust. Het zijn
de aders van de weiden die zij zien. En
gras, onhoorbaar, ademt zonder haast.

Hij is een pad, de mens. De geiten, bokken,
de gewassen: hij kan ze nooit meer missen.
Diep in de maisvelden klinkt geklapwiek
van een twijfelaar. En naast een greppel
hurkt een wandelaar op zoek naar klaver.

Zo groeit de stilte op de paden langs het land
en dommelen de paarden in de spiegels
van het middaguur. De aarde spreekt
elk ogenblik een ander boekdeel.

De stem

In de prosodie van vragen,
in de spraakkunst en een oogopslag
zullen wij alles wat vreemd is
beschrijven. Er zijn verhalen
van een pelgrim die geen pelgrim
is. Alleen is er een mond. Een bedelstaf,
het berekenend scanderen van de kluizenaar.

Zo spreekt de heremiet:
met klanken die niet uit
te spreken zijn.

De pelgrim volgt een vreemd verhaal
vol mededogen en verwachting.
Onzeker blijven vraag en antwoord.
Zijn gelijk is nergens.

Is zijn stem meteen
zijn lichaamstaal.

Morgen

Waar de schrijver beitel
en de dichter kerft,
komen levende lagen tot leven.

Mensen onthouden onbekende
weetwoorden en ziebeelden
tot ze aanvoelen wat morgen is.

Gerda De Preter

Winterhard

Er is geen ontkomen aan.
Met aarde in de keel zijn wij
naar hier gekomen. We moeten
sneeuw ruimen. Woorden ruilen.

Stilte spant de snaren. Vergeten
namen zuchten mond op mond.
We zwijgen kamerbreed, schrijven
ijsbloemen op de ramen, meten

herinnering aan verlangen en verte.
Onze lippen sluiten zich om wat verdween.
Alsof het dan. Alsof het toen.
Geen stem die ons nog noemen zal

zaailingen van wit in wankel evenwicht.
Niets houdt ons nog tegen
dan dit manke, dunne ademhalen,
het zachte zwellen van de tijd.

Spiegeling

Ze kijkt haar aan, schiet haar niet te binnen,
Deze vrouw achter glas, aarzelend op de tast,
Hoe moet ze haar beginnen, in marmervel,
Met waterblik, een hoofd dat almaar knikt,

een mond die haar niet zint en ongevraagd
haar woorden kneedt? Ze hoeft haar niet,
dit lichaam is haar vreemd, wie heeft haar
daar bedacht, bedenkt haar telkens weer

wanneer haar meisjeslach klaterend door
de spiegel barst, het licht ontdaan de ogen
breekt? Een zucht beslaat het glas, een knokkel

tikt, een nagel krast, ze wuift, roept nog haar naam.
De deur zwaait dicht, tijd krimpt tot vergezicht.
Dan, tot driemaal toe, het kraaien van de haan.

Bij het schilderij 'Meisje voor de spiegel' (+/- 1652), van Gerard ter Borch

Ode aan een eik

Alleen jij weet
hoe je buigen kan zonder te breken,
hoe stilte spreken moet,
hoe blijven hongert naar meer,
naar horizon en verte,
hoe verlangen doelloos hangen blijft
in de adem van de wind.
Ik raak je aan, je zwijgt,
zie hoe onze schaduwen groeien
in de late avondzon
hoe wij steeds minder zichtbaar worden.

Norbert De Meyer

daarna

de alles verterende tijd
heeft de rollen omgewisseld
we zijn opnieuw de zomer doorgereisd
naar het witbeslagen land

de tocht liep naar zijn einde
dachten dat we het niet zouden halen
voorgoed in het slot de deur
achter ons getergde hoofd

we zijn niet bang
we hoeven niet oud te worden
sluit het raam dat koorts en stank
met geweld buiten houdt

zo zien we de grijze nevels
van een beginnend hiernamaals

lange dagen

de geur van je raspige wang
die gekauwde woorden
die ik nauwelijks begreep

over de eenzaamheid van de maan
bang voor de vogels in je hoofd
en dat je te moe was om te liegen

waarna de stilte scheurde
door de tik van de koffietas
het zoemen van de koelkast

ik poetste je brillenglazen
met je zakdoek waar nog resten
verkoudheid aan kleefden

straks zou het licht uit je ogen zijn
zei je en ik vroeg wat ik aan moest
met die kille uren alleen

Rotterdam

Leen Raats

Wil wierp een zijdelingse blik op haar moeder. Ze kon zich niet van de indruk ontdoen dat haar moeder zich speciaal voor vandaag een nieuw kapsel had laten aanmeten. Niet om haar vader te imponeren, maar om hem te tonen hoe goed het met haar ging, zonder hem.

‘Je hoefde niet mee te gaan.’

Haar moeder hield haar ogen strak op de weg gericht. ‘Dat moest ik wel. Dat weet je.’

Ze reden Rotterdam binnen, met haar brede dokken, futuristische bruggen en moderne gebouwen die eruitzagen als een mislukt Lego-experiment van een kleuter met ADHD. Ze reden er voorbij, naar een heel ander Rotterdam. Het Rotterdam van bruine kroegen, karaktervolle stadswoningen en verlopen dorpsfiguren die stamden uit een ander tijdperk. Het was een wereld met eigen wetmatigheden.

Wil volgde haar moeder over de brede stoep van een straat waar ze als kind honderden keren had gelopen. Toch gunde niemand hen een blik waardig. Een stad vergeet snel.

Ze liepen langs een café dat daar al sinds mensheugenis lag, een winkel in tweedehandskleding en een reisbureau dat zich specialiseerde in reizen naar Turkije. De geur van vers brood werd vergezeld van de stank van de sigaar van een kale man die stond te roken in de deuropening van een kapperszaak. Een tram denderde voorbij. Tegen elke gevel stonden fietsen. Alles was hetzelfde gebleven en toch leek alles anders.

Ze hadden afgesproken in een café waar Wil een belangrijk deel van haar kindertijd had doorgebracht. Terwijl ze plaatsnamen aan de grote tafel in het midden waar haar ouders zo vaak met een groep vrienden hadden gezeten op vrijdag- en zaterdagavond, keek Wil naar het podium in de hoek. Op het podium stond nog steeds een rode, lederen zetel langs een laag tafeltje en een schemerlamp.

Hoe vaak had ze daar gezeten met een boek op schoot, verwoed lezend om de luide, lachende stemmen van haar dronken ouders buiten te sluiten? Ze kreeg dan aan het begin van de avond honderd frank waarmee ze zelf cola en chips mocht bestellen bij de norske cafébazin. Urenlang leek het wel alsof Wil niet bestond. Ze zat daar muisstil in de hoek, las boeken over weesmeisjes die mysterieuze avonturen beleefden op strenge kostscholen en bestelde om de twee uur een glas cola. Af en toe kwam er een tooghanger op haar toegelopen met de vraag of ze een zakje chips wilde - wat ze altijd afsloeg, want ze had immers haar eigen geld - of om lachend op te merken dat ze wel een heel slimme meid moest zijn, omdat ze altijd zat te lezen. Wanneer ze moe werd, legde ze haar

hoofd op de harde, lederen leuning van de bank en probeerde wat te slapen. En al die tijd keken haar vader en moeder niet één keer naar haar om. Tijdens die lange avonden vormde zich een beeld in haar hoofd van volwassen zijn: je deed wat je wilde, maar er was ook niemand die zich om je bekommerde. Vrijheid had een prijs. En die prijs was eenzaamheid.

De laatste keer dat ze haar vader zag, had hij een glas naar haar hoofd gegooid. Dat was bijna tien jaar geleden. Ze had zich voorgenomen hem nooit meer op te zoeken. Hij had ook geen enkele poging ondernomen om contact met haar te zoeken. Tot hij haar een paar weken geleden plots opbelde en haast smeekte om nog een keer *noordwaarts te rijden*, zoals hij dat noemde. Naar haar moeder had hij niet gevraagd. Wil had getwijfeld, maar er was iets in zijn stem waardoor ze uiteindelijk had ingestemd.

Hij leek kleiner dan in haar herinnering. Ze bestelden koffie, want haar vader dronk blijkbaar geen alcohol meer. Zijn haar was uitgedund en de rimpels in zijn gezicht waren dieper geworden.

Hij keek haar recht aan met een blik die ze nooit eerder in zijn ogen zag. ‘Het spijt me.’

‘Wat dan?’

‘Dit. Alles. Je jeugd. Dat we altijd hier zaten.’

Wil wendde haar blik af, naar de houten beelden in de hoek die haar als kind al fascineerden: drie zwarte mannen in kleurrijk kostuum die gitaar, contrabas en saxofoon speelden. De kleuren waren inmiddels bijna volledig verdwenen. ‘Ik kwam hier graag.’

‘Een kroeg is geen plek om een kind groot te brengen.’

‘Ze zei toch dat ze hier graag kwam!’ Wils moeder rechtte haar rug. Wil herinnerde zich nog levendig de heftige ruzies die haar ouders vroeger maakten. Niet hier, maar thuis, binnen de vier muren van hun stadswoning waar het altijd te koud was, zelfs in de zomer.

‘Ik heb kanker.’ Hij zei het zo terloops dat Wil dacht dat ze het verkeerd verstaan had. ‘Ik heb nog hoogstens een paar maanden. Maar daarvoor heb ik je niet laten komen. De afgelopen jaren heb ik wat geld opzijgezet. Het is niet veel, maar het is ook niet weinig. Ik wil het aan jou geven voor ik sterf, anders gaat het toch maar naar de staat.’

‘Welke kanker?’ hoorde ze haar moeder vragen.

‘Longkanker.’

‘Van het roken,’ zei Wils moeder op haast triomfantelijke toon.

‘Ben je zeker dat ze niets meer kunnen doen?’ vroeg Wil.

Haar vader legde even zijn hand op de hare. ‘Ik heb besloten dat ik geen chemo wil. Dat zou mijn leven hoogstens nog wat verlengen.’

Hij schoof haar een bruine enveloppe toe. De harde bal, die zich tijdens de autorit in haar maag had gevormd, werd groter.

De terugrit verliep in de broeierige stilte zoals enkel Wil en haar moeder die konden creëren. Het was een stilte waarin boosheid groeide en verwijten rijpten als tomaten in de zon. Ze waren bijna in Antwerpen, toen haar moeder haar hoofd met een ruk naar Wil toedraaide. 'Niet te geloven dat je zijn geld aanneemt.'

Wil zuchtte gelaten. 'Hij zou gekwetst zijn als ik dat niet deed. Het is zijn laatste kans om iets voor mij te doen. Hij gaat verdomme dood, ma.'

'En dat maakt alles zomaar goed? Al die jaren dat ik er alleen voor stond, dat hij me verdomme bedroog toen ik zwanger van je was?'

Dat was nieuw. Wil probeerde de informatie te verwerken, maar besloot dat ze dat beter niet deed. Met de jaren was ze er steeds beter in geworden om dingen aan zich voorbij te laten gaan. Vergeten. Vergeven. Verdringen.

Een BMW voegde vlak voor hen in zonder zijn richtingaanwijzers te gebruiken. Wils moeder sloeg met beide handen op het stuur. 'Verdomme!'

Toen ze het dak van het Sportpaleis zag opdoemen, vroeg Wil met schorre stem: 'Zet je me aan het station af?'

'Centraal of Berchem?'

'Maakt niet uit.'

'Ik moet het wel weten.'

'Doe maar centraal, dan.'

Haar moeder zuchtte. 'Berchem is gemakkelijker.'

Ze namen haastig afscheid onder het mom van een trein die elk moment kon arriveren. In werkelijkheid duurde het nog veertig minuten voor de trein naar Hasselt vertrok. Wil bracht die tijd door op een koude bank op het ondergrondse perron. Ze haalde een groot pak M&M's uit een automaat en bracht de chocolaatjes een voor een naar haar mond tot de trein het station binnenreed. Het was een oude trein, die zich zuchtend en proestend als een kettingroker in beweging zette. Wils heen en weer wiegende spiegelbeeld vroeg zich af hoe de laatste maanden van haar vaders leven er zouden uitzien. Of zij daar deel van hoorde uit te maken.

Het was al donker toen Wil haar fiets uit het rek aan het station nam. Haar licht knipperde alsof het overwoog er mee op te houden en Wils benen voelden loodzwaar aan. Werktuigelijk ploegde ze de straten door.

Elke zat op de vloer tussen de zetel en de salontafel naar de muur te staren. Wil kende die genadeloze blik maar al te goed. De meeste mensen zagen Elke als een vrolijke flapuit die altijd op het midden van de dansvloer stond te lachen. Maar Wil wist dat ze een donkere kant had. Een duistere afgrond, verstopt achter een zorgvuldig gesloten deur. Wil had die deur zien opengaan, had haar vriendin boven die afgrond zien zweven. En ze wist dat Elke in staat was om haar mee de dieperik in te sleuren, zonder zelfs maar met haar ogen te knippen.

'Het is allemaal zo zinloos.'

Wil hing haar jas en schoudertas op een stoel. 'Wat?'

‘Alles.’

Wil knikte. Haalde een fles wijn. Ze schopte haar schoenen uit en ging naast Elke op de grond zitten.

Elke maakte haar blik los van de muur. ‘Hoe gaat het met je vader?’

‘Hij gaat dood.’

Elke wreef over haar wang. ‘Shit.’

‘En hij zei dat het hem speet.’

‘Dat hij doodgaat?’

‘Van vroeger, mijn jeugd. Dat hij er nooit was.’

‘Daar komt hij nu mee.’

Wil rolde met haar schouders. Ze maakten dat knakkende geluid waar Elke niet tegen kon, maar ze leek het niet op te merken. ‘Het is goed om te weten. Hij heeft nooit eerder laten merken dat hij om me geeft.’

‘Hij had er moeten zijn toen je hem nodig had. Achteraf kan je lullen wat je wil.’

Wil voelde het laatste beetje energie uit zich wegebben. ‘Het is ergens goed om te weten dat hij toch om me geeft. Na al die jaren.’

‘Waarom? Wat heb je er in godsnaam aan?’

Elke keek haar kwaad aan en Wil beseftte dat dit weleens over Elkes eigen vader zou kunnen gaan, die ze niet gezien had sinds haar ouders waren gescheiden.

‘Het is allemaal fucking zinloos.’

Wil had niet de kracht om daar iets tegenin te brengen. Samen keken ze naar de muur.

Voorpublicatie uit de roman ‘De schade beperken’

De Duistere Invasie

Frank Roger

Tom kwam overeind uit zijn luie zetel en liet zijn blik door heel de kamer dwalen. Tot zijn ontzetting stelde hij vast dat het nog altijd erg donker was. Dit was nu al enkele dagen het geval, en die situatie verontrustte hem.

Hij schudde het hoofd en dacht: de duisternis wint hier ontegensprekelijk terrein.

Hij overwoog even om zijn dochter te roepen en haar met de feiten te confronteren, maar besloot toen om dat maar achterwege te laten. Ze had niet graag dat hij met klachten kwam aanzetten. Ze had hem meer dan eens gezegd dat hij blij hoorde te zijn de tweede verdieping van haar huis te mogen betrekken, eerder dan weg te kwijnen in een rusthuis. Hij was niet meer in staat om alleen te wonen, en toen hij enkele jaren geleden, na het overlijden van zijn vrouw, deze kans had gekregen, had hij die met beide handen aangegrepen.

Hij was dus dankbaar familieleden te hebben die voor hem zorgden, maar zijn “stomme klachten” over “problemen die alleen maar in zijn verbeelding bestonden” konden ze best missen.

Toen hij de vorderingen van de duisternis in zijn kamer had gemerkt, had hij dus maar besloten om dat feit niet ter sprake te brengen bij zijn dochter. Hij nam aan dat ze het zou toeschrijven aan zijn verslechterend gezichtsvermogen of zijn op hol geslagen fantasie. Ze zou dit “waanzinnige idee” van hem wel weg-wuiven.

En toch was hij er zeker van dat hij hier op iets ernstigs en onrustbarends was gestoten. Vanaf het moment dat hij gemerkt had dat zijn kamer donkerder werd, had hij de vorderingen van het verschijnsel nauwgezet gevolgd.

Hij had geprobeerd om het te bestrijden door het licht vroeger dan anders aan te knippen, of door verschillende lampen te laten branden, ook al keurde zijn dochter die “verspilling van elektriciteit” af – er moesten rekeningen betaald worden, en die waren zo al groot genoeg.

Hij ging naar het toilet en keerde toen terug naar zijn luie zetel, maar niet zonder de toestand te controleren. Jawel, vooral onder het bed en in de hoeken was de duisternis zich aan het opstapelen, dat leed geen twijfel. Waren dat bruggenhoofden voor een op til zijnde invasie die al het licht zou elimineren? En hoe kon hij zich tegen die machtswissel verzetten?

Hier moet ik over nadenken, zei hij bij zichzelf, en ging weer zitten.

Een poos later werd hij wakker. Ik moet zijn ingedut, besepte hij. Hij wierp een blik uit het raam en merkte dat de hemel donker werd. Hij keek hoe laat het was en schudde het hoofd. Te vroeg voor de avondschemering, dacht hij. Hier is iets niet pluis.

Ook de kamer was te donker voor het tijdstip van de dag. Ik doe maar beter het licht aan voor het helemaal verkeerd loopt, besloot hij. Hij kwam overeind uit zijn zetel en drukte op het knopje. Tot zijn afgrijzen gebeurde er niets.

Hij probeerde het nogmaals, maar tevergeefs.

Het is wellicht maar een technisch probleempje, dacht hij, trachtend de paniek die in hem opwelde te bedwingen. Ik vervang snel die lamp. Hij had altijd een stel reservelampen bij de hand, precies voor dit soort situaties.

Enkele tellen later drukte hij opnieuw op het knopje, maar nog altijd zonder succes.

Ik had het moeten weten, dacht hij, dat het zinloos was om die lamp te vervangen. Er was niets aan de hand met die lamp. Dit is iets van een totaal andere orde. De krachten van de duisternis hebben hun slotoffensief gelanceerd. Ze rollen binnen als een niet te stoppen getij en nemen weldra de macht over. Het licht behoort binnenkort tot het verleden.

En er is niets dat ik daartegen kan aanvragen. De duisternis zal mijn terrein veroveren en zonder enige tegenstand heersen.

Hij zuchtte en liet zich neerzakken in zijn zetel, ten prooi aan wanhoop, verslagen. De duisternis had het pleit zo makkelijk gewonnen.

“Hoe is het met je vader?” vroeg Ernest. “Heeft hij gepanikeerd?”

“Ik denk het niet,” antwoordde Cindy. Ze was naar boven gegaan om te zien hoe haar vader had gereageerd op de stroompanne, ook al was die maar van korte duur gebleken. De man was inmiddels van respectabele leeftijd en gedroeg zich soms vreemd als er iets onverwachts gebeurde. Ze maakte zich behoorlijk zorgen om zijn verslechterende geestelijke vermogens.

“Ik geloof niet dat hij iets gemerkt heeft,” ging ze verder. “Ik vond hem slapend in zijn zetel, met de lichten uit. Hij moet de hele tijd zitten indutten. En hij draagt nog altijd zijn zonnebril. Hij heeft die nu al enkele dagen op. Ik weet niet waarom. Voor zover ik weet zijn zijn ogen helemaal niet zo gevoelig voor licht.”

Ze vervielen in stilzwijgen, nadenkend over de problemen van de gevorderde leeftijd.

Brief over maan en wijn

“Quod in luna per menses, hoc in resurrectione semel in toto tempore” (Augustinus)

Solli Asemani

Boven mij hangt een heldere vollemaan achter schemerige wolken. De andere wereld is tastbaar, vlakbij, alsof je er zo met de fiets naartoe kan.

Mijn kurkentrekker dringt door de vergane stop als door een paddenstoel. Door een brokkelige opening giet ik de wijn uit in een zeef. De beloning is groot. Een jaar of zeventig geleden zou vanille, pruim, braam, bosbes en kruiden in de neus gezeten hebben. Vanavond proefde ik geëvolueerde, delicate aroma's zoals champignons, kreupelhout, zacht leder en tabak. Ik heb opzettelijk gewacht om deze oude wijn te openen tot de nieuwe maan. Zeventig jaar lag ze in een houten krat en nu heb ik een half uur om van de fles te genieten voordat de lucht ze helemaal verstikt.

Ondertussen hangt nog altijd de maan boven me. Ik heb in mijn woonkamer een rechthoekig raam van twee op vier meter. Het is de trechter waarlangs het firmament bij me binnen glijdt. Alle kamers in deze flat zou ik kunnen missen, of verplaatsen, behalve deze ruit die de spil van mijn woonst is. Elke avond lig ik in stilte te drinken en te kijken naar boven. Lange uren tellen de avonden dat ik misselijk en uitgeput bij het raam heb gestaan, ziek, dronken, mijn voorhoofd plat tegen het frisse glas van mijn ruit gedrukt, gapend als een malloot naar die verre bol van witte as. Op die avonden was ik dikwijls moe en duizelig maar toch niet in staat om te slapen, alsof er een stem maar tegen me bleef praten.

Zoals altijd ben ik alleen. Wat in de wereld gebeurt, gaat aan mij voorbij want ik lees doelbewust geen kranten en ik heb alle schermen uit mijn leven verwijderd. Toch heb ik het gevoel om vanachter mijn ruit in het centrum van een vitale werkelijkheid te staan. Hoe oud en ziek ik ook ben. De maan is voor mij levend en alle dingen zijn levend door de maan. Jullie zien een dood ding als een gloeilamp maar ik zie *een vrucht die zich vult uit zichzelf* en barst van het licht. Nacht is licht. Nacht is eeuwigheid. En de nacht leeft. De sappen stromen zonder ophouden en de organen draaien onverstoord door als kosmische droogtrommels.

Mijn horloge gebruik ik niet. Zoals mijn leven er uitziet heb ik geen behoefte aan een klok. Ga maar naar huis zeiden de dokters me en probeer voor de tijd die je rest te genieten. Maar van wat moet ik nog genieten? Hoe minder ik naar de klok kijk hoe minder ik me opjaag. Sindsdien meet ik de tijd aan de hand van

nachten en gedurende de nacht lost de tijd op. Er is alleen de duisternis. En drie dagen na de chaos van de duisternis groeit langzaam de maan als een larve die in de donkere grond verscholen zit. En bij vollemaan is het voor mij Kerstnacht en Paasnacht tegelijk, elke maand opnieuw. Een leven lang zou ik deze intensiteit nooit volhouden maar in mijn huidige toestand heb ik dit ritme nodig. Ik heb het nodig omdat de maan trager gaat dan de secondewijzer maar vooral omdat het tijd is die leeft. Het is tijd die tastbaar is, en die de wereld bestuurt. Hoe meer ik naar de hemel kijk, hoe meer het rader van mijn ziel opnieuw voel draaien onder druk van die onbevattelijke beweging van rond elkaar wentelende lichten.

Het is op een soortgelijke avond vol energie dat ik de stem begon te horen. Buiten stond een supermaan zoals die zelden te zien is, groter en helderder dan ooit, als een lamp in mijn gezicht. Een koud wit schijnsel maakte de bomen en de velden doorschijnend als een projectie. De maan zat onbeweeglijk als een spin die haar web verlicht. Onhoorbaar weefde ze een dun nachthemd over het landschap. Ik lag op mijn canapé en keek naar de wereld achter de ruit met dezelfde aandacht waarmee je voor de laatste maal naar een naakte vrouw kijkt.

Loom van de drank bladerde ik in een compendium van de grote Perzische dichters uit de klassieke periode. De studie van Iraanse talen zijn een restant uit mijn beroepsleven als ingenieur in islamitische landen waar ik moeilijk toegang had tot vertier. Vandaag kan ik alleen nog het alfabet lezen want de woorden begrijp ik al jaren niet meer. Zoals gewoonlijk lees ik de gedichten hardop zonder de taal echt te verstaan en te weten wat er staat. Ik hoef de taal ook niet te kennen. De mooiste gedichten van Sappho heb ik gehoord zonder een woord van haar oud-Grieks te snappen. Een oude vriend scandeerde voor mij de saffische strofen en hun sensuele betovering lag in het ritme van de klanken, niet in de letters en hun amoureuze inhoud. Reciteer de oudste gedichten van de mensheid hardop en er openbaart zich een harmonie die verborgen ligt in je verste oorsprong.

Op dezelfde manier lag ik in mijn sofa en las de Perzische woorden, te beneveld om echt aandachtig te zijn, te onrustig om al te willen slapen. Rondom mij de voorwerpen die ik op mijn oude dag koester: een paar duizend boeken, mijn Cleopatra ligbank in zachte donkerblauwe mohair, de driehonderd bestofte flessen wijn die ik heb geërfd (ik hoef ze voor niemand te sparen en mijn lichaam heeft ze nodig), de helft al voor een stuk verdampt, andere nog intact als een bom uit een oude oorlog.

Binnensmonds las ik de strofen van het Perzische boek op het ritme van mijn ademhaling. Langzaam ademde ik trager uit tot ik een ontspannende staat van gewichtloosheid bereikte. De klanken vloeiden traag in elkaar over. Het bevredigende gevoel dat dit ritueel van ademen en voorlezen me geeft is

moeilijk te begrijpen voor wie nooit geprobeerd heeft de zuivere evenwichten van het universum op te nemen. Het ontspande me dusdanig dat ik op het punt stond om in te dommelen. Het boek viel bijna uit mijn handen.

En ineens hoorde ik de andere stem. Alsof hij onopgemerkt naast me in de zetel lag, en in mijn plaats luidop vertaalde:

*O God, zet die parvenu's samen met de zwijnen,
ze scheppen op over hun Turkse slaven
en hun wijnen.*

Met opgespannen spieren lag ik geruisloos in de canapé, te bang om te kijken of er een kerel in de kamer zat. Mijn ontzetting was lijfelijk. Ik luisterde in een koorts van bevroren verschrikking, maar de stem herhaalde zich niet. Uiteindelijk keek ik dan toch rond. Ik keek en luisterde met een hevige concentratie. Plotseling gooide ik het boek weg. Ondanks mijn pijnlijk lichaam sprong ik op als een haas, stormde vloekend naar een andere kamer en gooide de deur achter me dicht. Ik ben in mijn bed letterlijk omgevallen van zatheid.

In de ontzuivering van de volgende dag heb ik het boek opgeraapt, de losse bladen opnieuw in de kapotte band geschikt, en het voorzichtig onder de zetel verstopt. De hele dag heb ik me weggehouden van de zitkamer en mijn lange, nachtelijke slemppartijen. Er zijn nog momenten geweest dat ik mezelf schrik heb aangejaagd door een banale gebeurtenis. Mijn karakter is nogal angstig van aard. Maar het stond ondubbelzinnig vast, al heb ik het paar keer moeten overdenken om het goed te beseffen: ik had een stem gehoord.

De dagen na de geheimzinnige stem verliepen volgens het onvermijdelijke stramien van mijn ziekte. De laatste weken word ik steeds vaker geplaagd door pijnen in mijn rug, veroorzaakt door zenuwen die bekneld zitten door tumoren. Ik kan niet lang achtereen op een stoel zitten, maar mijn ligbank maakt het mij mogelijk in een houding te zitten die ik lang volhoud. Wat langer staan lukt mij ook niet. Noch medicatie, noch bestraling bieden nog een blijvende oplossing. Om de pijn te bestrijden gebruik ik morfine die ik 's avonds aanvul met pure wodka. Op aangename dagen gebruik ik alleen wijn. Dokters kunnen me niets meer bieden, dus leef ik grotendeels volgens de leer van Hippocrates en zijn muzikale zuivering. De drank brengt mij in de juiste gesteldheid om de harmonie van het metrum te laten werken.

De geheimzinnige stem kwam terug in mijn leven doordat ik er van begon te dromen. Ik herkende haar onmiddellijk. Ze sprak rechtstreeks tegen mij. Ik had het gevoel alles te begrijpen wat ze zei maar in de ochtend kon ik me uiteraard geen woord van haar verhaal herinneren. Ook nu was het nog gemakkelijk om me er van te overtuigen dat het slechts een weerkerende droom was, een

eigenaardigheid van het onbewuste en niets om ongerust over te zijn. Later bleef ik dromen over andere boeken, waaronder Oosterse teksten die ik vroeger als jonge man had bestudeerd. Zo herinner ik me een zwaar boek dat met een spookschip over de oceaan naar me toe kwam terwijl mijn huis omsingeld was door vuil water vol slangen. Ik maakte het open en terwijl ik de pagina's omsloeg lag er plotseling een halve maan in mijn handen. Opnieuw sprak een stem tegen me alsof het boek een onzichtbare mond had die kon praten. Op een keer betrapte ik me er op, dat ik overdag aan zo'n illusoir boek begon te denken, en dat ik het dwangmatig ging opzoeken in mijn boekenkast. Ik zie mezelf nog nadenkend staan bij de ruggen van mijn boeken, langzaamaan beseffend, dat ik een illusie uit een droom najaagde.

Op een avond wou ik het voorwerp onderzoeken dat de oorsprong was van mijn obsessie met de stem. De oude flessen wijn heb ik achterwege gelaten, want deze keer wou ik er ten volle van bewust zijn of ze daadwerkelijk bestond. Ik legde me neer in mijn lange zetel, dronk mijn dagelijkse cocktail van medicijnen tegen de pijn en nam het boek vanonder de zetel.

Ik heb die avond het boek uitvoerig betast en bekeken. Alle zinnen heb ik langzaam op het juiste ritme uitgesproken, alsof elke klank een nieuwe sappige bes was. Vele pagina's heb ik zo gelezen maar de stem kwam niet. Uiteraard komt ze niet, dacht ik, en gerustgesteld verviel ik in mijn dagelijkse gewoonte die waarschijnlijk de oorsprong was van mijn hallucinaties: ik opende een bestofte fles wijn uit 1949, een *vin jaune* met een warme oranje kleur, een drank die de bittere scherpte had van een pompoen binnen één druppel honing. De fles was nog goed vol tot in de hals dus ik kon ze zonder schrik legen. Ik begon opnieuw te drinken tot ik met moeite nog begreep wat ik las. Eerst ging de volledige fles er aan, daarna nog wat sterke drank.

Ineens werd ik wakker op mijn zetel. Duizelig greep ik het boek vast dat op mijn schoot lag. De pagina's waren wazig, juist alsof ik in een beslagen spiegel keek. Zwetend lag ik in de zetel, met een gloeiend voorhoofd en een nat hemd. Het voelde alsof niet de maan maar wel de zon recht op mijn gezicht scheen. En toen hoorde ik de stem opnieuw:

*Lieveling! Ook ik bedel met mijn beker vol wijn.
Zo betaal ik de veerman van hun verbeelding.*

Versteend zat ik met het boek in mijn handen. Ik voelde hoe mijn benen tintelden en hoe een gesuis zich in mijn hoofd opstapelde. Maar even gauw ebde de angst weg en begon ik te lachen. Ik schaterde als een verliefde gek die eindelijk zijn eerste kus gekregen had. Ik keek automatisch naar boven voor dank en dan naar het boek zelf: een oude piratenversie uit India, rode lederen kaft met gouden opschrift, vergeelde geurige bladeren, een rug gemaakt van

oude boeken, Sanskriet nog zichtbaar door de binnenkant van het kaft. Het boek lag in mijn handen alsof ik een verborgen kast had opengemaakt.

Vrienden, jullie denken dat mijn ervaring met het boek een waanbeeld is, uitgelokt door mijn mateloosheid met drank, medicijnen en late uren. Welnu, wat is dan de maan? De maan is een spiegel voor de zon in de duisternis. Toch is het niet de maan die we zien maar de zon, zoals een masker dat opleeft door de ogen van de geliefde. We kijken naar de vermomming met de blik van de dienaar die wacht op de stem waar ons hart naar verlangt.

*Gezegend is de blik die de lip van de beker kent,
het gezicht van de schenker,
de eerste nacht van de volle en de verduisterde maan.*

Elke maand is het alsof er een tijdelijke ingang ontstaat naar het verborgene. Maar de mens heeft schrik van de andere wereld als van geluiden in een oud huis. Wij verlangen naar alles verterende liefde maar de geliefde moet wel op de achterkant van de maan blijven zitten. We willen God zien maar Hij mag niet tot ons spreken, want dan moeten we luisteren.

De sterren zijn groter dan de zon maar wij weten het niet. Het uitspansel staat in lichterlaaie maar onze ogen zijn als een luchtbel waardoor wij alleen lichtende puntjes in de verte zien. Onze ogen verkleinen de andere werelden. Dat komt omdat het verborgene niet met de ogen te zien is maar met de geest. De geest is het vergrootglas van de werkelijkheid.

*Ik drink wijn en mensen beelden zich een boek in.
Vreemd dat de vlammen van hypocrisie het boek niet grijpen.*

Wat is wijn? Wijn is niet de werkelijkheid van ons verlangen. De taal is een beker, maar de beelden zijn de wijn. Wij kunnen niet drinken zonder de beker maar het is de drank die ons doet duizelen, het is de drank die ons in een staat van verlangen brengt. Wij kijken in de beker en wij zien het bleke, betoverende gezicht van de maan. Eerst verlangen wij naar de wijn die we drinken, maar daarna vallen wij in de wereld van de beker en verlangen wij naar uitzinnige liefde.

Wij verlangen allen, maar de onnozelaars verlangen naar wat ze niet zijn. Zet ze voor een spiegel en ze willen zichzelf niet herkennen. Het is niet door ongeloof dat je de andere wereld binnengaat. Geloof is de eerste poort naar de werkelijkheid van het verlangen. Het ongeloof is de sluier over het gelaat van de liefde, en het geloof trekt deze vieze vod van het gezicht. Daarna verdwijnt geloof en ongeloof. Je voelt alleen nog de warme lippen van de geliefde.

Dit discours is mijn deel van het uitmuntende en het uitzonderlijke dat ik nog kan doorgeven. Mijn resterende tijd zal ik grotendeels doorbrengen op de zetel. Sommige tumoren in mijn benen en rug zijn door de laatste bestralingen wat geslonken, andere toegenomen. Al lang heb ik last van rugpijn, sinds enkele weken ook van kortademigheid, maar dankzij goede pijnstillers voel ik me niet ziek. Mijn huid wordt wel geler met de dag.

Meer dan ooit wil ik mij vermengen met de substanties van de eeuwigheid. Daarom zal ik wijn blijven drinken die jaren ouder is dan mezelf, en mezelf koesteren onder het beloftevolle licht van de groeiende maan. Ik zal niet verhuizen naar de maan na mijn dood, noch zal mijn geest in haar opgaan, zoals Plutarchus en de antieken geloofden. De wijn zal mijn leven verlevendigen maar niet verlengen. Toch heb ik het gevoel dat ik in de maan naar mezelf kijk, en dat ze mijn ultieme wezen en diepste verlangen weerspiegelt.

Mij rest niets meer te doen dan op deze zetel te liggen, wijn te drinken tegen de pijn, en te wachten op de laatste grote verschijning van de vollemaan, die me zal meevoeren met het getij van de hemel.

Nota: Hāfez van Shiraaz (1320-1390) is één van de grootste Klassiek-Perzische dichters. De verzen in deze tekst zijn vertalingen van enkele fragmenten uit zijn gedichten.

Deze tekst komt uit een reeks verhalen over religieuze oerbeginselen.

'Hugo.'

Ans De Bremme

Ik adem diep in, open de deur en stap de danszaal binnen. Mijn voeten draaien zich vanzelf in de eerste positie wanneer ze de vertrouwde houten balletvloer raken. Mijn rug recht zich, mijn kin gaat lichtelijk omhoog en ik wandel de zomer van het jaar tweeduizendvijf binnen.

'Is het dansant genoeg?' Hugo staat voor me en wipt van het ene been op het andere. Hij heeft een tutu van witte repen papier aan, met daaronder een witte onderbroek. Verder is hij naakt.

Ik ben eenentwintig en ik heb er net het eerste jaar filmschool opzitten. Ik heb even lak aan alles wat kunstzinnig en cultureel verantwoord is. Vakantie is er om de 'Elle' te lezen en naar Madonna te luisteren.

Zoals Hugo hier voor me staat, een late veertiger in wit papieren rok, weet ik niet goed hoe ik me daarbij moet voelen.

'Snap je de intensiteit mijn choreografie? Zie je de streep poëzie in mijn bewegingen?' vraagt hij, nu met lichte aandrang.

'Hoe bedoel je dat net, Hugo?' vraag ik en trek mijn ogen tot spleetjes. Ik probeer tijd te kopen, zodat ik een fatsoenlijk antwoord op zijn vraag kan bedenken.

'Kijk,' zegt hij, duidelijk leerkracht in het dagelijkse leven 'dansen is een taal. De focus ligt op één lichaamsdeel, maar je hele lichaam moet volgen. Wanneer de initiatie bijvoorbeeld niet in je benen zit, kunnen zij zich toch verplaatsen om de beweging te faciliteren. Dat kan cerebraal starten, maar dan moet je het lichaam laten overnemen. Alsof je sporen nalaat, een combinatie van gevoel, lichaam en hoofd. Spanning creëren enzo.'

Ik knik, maar heb geen idee wat Hugo me net heeft willen duidelijk maken.

'Maar de vraag is: is ze dansant genoeg, mijn choreografie?' herhaalt hij.

'Euh ja,' antwoord ik met lichte twijfel. 'Doe het anders nog eens, je dansje.'

'Mijn choreografie,' verbetert Hugo me. Hij loopt parmantig naar de stereo-keten en start zijn muziek: 'Light my fire' van The Doors. Zeven volle minuten geeft Hugo alles wat er in zijn onblote lijf zit. Wanneer het einde nadert, verliest hij zich in een pirouette waarvan ik denk dat hij er nooit meer uit zal raken. Het heeft iets wanhopig en aandoenlijk tegelijk. De witte papieren rok scheurt en Hugo valt als de stervende zwaan op de grond.

Ik hou mijn adem even in, maar voor ik hem kan helpen staat Hugo al weer op. 'En?' hijgt hij.

'Ja, heel dansant,' zeg ik vol overtuiging. Het erge is, dat ik het nog meen ook. De kwetsbare passie die ik net bij Hugo zag, hebben vreemd genoeg mijn ogen geopend. Zijn dans op zich was misschien niet geweldig, maar ik heb het gevoel

dat ik recht in de ziel van deze man heb gekeken. Soms is het een kunst, om kunst te zien.

Er rolt een wit pluisje over de dansvloer. Lichamen vouwen zich als zoekende kunstwerken op de zwevende parketvloer. Altijd anders, altijd mooi, altijd aan-
doenlijk. Het is weer tweeduizendachtien. Mijn ogen prikken en zoals elke
zomer vraag ik me af of Hugo nog zou dansen.

Atomium blues

Fa Quix

‘Verdorie wat doe ik hier eigenlijk’ dacht hij, toen hij zich neerzette op een bank aan de esplanade bij het Atomium. Hij was er zonder veel nadenken naartoe gereden. Een uur of wat eerder had hij een telefoontje gekregen. Dat hij vandaag niet meer moest langskomen. Bij haar, zijn nieuwe vriendin. Hij had er een week lang erg naar uitgekeken. Het hele weekend was uitgetekend, met afspraken en activiteiten. Maar nu, plots, niets meer, een heel ‘leeg’ weekend had hij voor zich. Hij wist niet meteen wat gedaan. Nietsdoen is een kunst, besepte hij in een flits. Maar die gedachte verdween snel bij het gevoel opzij te zijn gezet. ‘Hoofdpijn’, een zware aanval van migraine, opeens opgekomen die zaterdagmorgen. Ze zou in een donkere kamer gaan rusten.

Het was nog maar middag. De zon stond hoog aan het firmament en zond haar zachte stralen naar de aarde. Normaal doet die zon deugd. Hij kon er anders erg van genieten. Maar nu niet. ‘Plots opgekomen migraine’ wat moest hij daar nu van denken? Maar dan zou het vanavond toch over zijn, bij het concert waar we samen naartoe zouden gaan? Maar hij is geen medicus, realiseerde hij zich, dus wie weet duurt die migraine langer. Maar hij twijfelde, zichtbaar.

“Je hebt gelijk dat je hier jouw krant komt lezen” zei de dame die aan de andere kant van de bank zat. Ze zat er al toen hij er zich neerzette. Maar hij had haar niet opgemerkt. “Je leest De Standaard, dus moet je wel Nederlands spreken” lachte ze met een knipoog. “En dus dacht ik wel dat ik je in het Nederlands kon aanspreken, in Brussel weet je dat immers nooit.”

Hij keek haar verrast aan en bestudeerde haar vluchtig. Ze leek een verzorgde wat oudere dame. Niet echt oud, maar wel al een heel leven achter de rug. Hij had niet echt zin in een praatje en plooidde zijn krant open. Maar ze stoorde er zich niet aan en vroeg “Kom je hier vaak?” Die vraag had hij niet verwacht. En nu moest hij wel antwoorden, hij kon het gesprek toch niet zondermeer beëindigen? Dat zou onbeleefd zijn, en voor zichzelf had hij net vastgesteld dat hij voor een leeg weekend stond, tijd zat dus. “Neen, eigenlijk niet. Ik ben hier naartoe gereden zonder goed te weten waarom.” Maar hij herpakte zich snel “Wel, om mijn krant rustig te lezen. En de zon schijnt!” veinsde hij gemaakt opgewekt.

“Ik ben hier omdat het mij troost brengt” repliceerde ze. “Hoe bedoelt u” vroeg hij als logische vervolgvraag.

“Ik ben alleen. En op mijn appartement wordt de eenzaamheid alleen maar groter. Vroeger, toen mijn man nog leefde, had ik het goed. Maar hij is al meer dan tien jaar dood. Plots, een hartinfarct toen hij even de krant ging kopen. Uw krant. We hebben een geweldig leven gehad. Hij had een eigen kantoortje, boekhouding en verzekeringen. Met twee bedienden, en enkele vaste klanten. We hadden ook twee kinderen, een dochter en een zoon.”

“Hadden? Heeft u dan uw kinderen niet meer?” stelde hij haar aarzelend de vraag. Toch wel, maar ik zie hen heel weinig. Mijn zoon woont en werkt in New York. Hij heeft het gemaakt, maar hij moet hard werken. Ik zie hem niet eens één keer per jaar.” “Je kan hem toch bellen?” “Maar wanneer? Ik zou pas kunnen bellen tegen de middag, en dan moet hij gaan werken. Geen nine to five job. Als trader in de bank kan ik hem niet storen, toch? Maar ik ben zeer fier op hem.”

“En uw dochter?”

“Die woont aan de kust. Ik heb er ook gewoond, na de dood van mijn man. Maar voorheen heb ik met mijn man en gezin altijd in de hoofdstad gewoond. Ik kon het er niet gewoon worden, aan de kust. Buiten het seizoen is het er dood. Ik miste de stad. Ik begrijp die mensen niet die snakken naar hun pensioen om zich dan aan de kust te gaan begraven.”

Hij dacht aan die migraine. Moest hij dat nu geloven. Zou hij nu niet beter zijn auto nemen en zonder meer naar haar toe rijden? Maar die gedachte verdrong hij snel. Hij wist: ze zou hem dat zeker niet in dank afnemen. En dat zou de prille relatie nog meer onder druk zetten. Neen. Dat was geen goed plan.

“Maar ik ben ook bij haar niet echt welkom.”

“Echt? Waarom niet?”

“Ik verstoor haar geregeld leventje. Denk ik. Zij zegt dat ze tot de citroengeneratie behoort die uitgeperst wordt: kindjes naar school, van school, tussendoor werk-werk, een man met ook een drukke job, vrienden, en hobby's in het weekend. Ik pas daar nergens in.”

“Je ziet jouw kleinkinderen niet vaak dan?”

“Twee jongens, van tien en acht. Toffe jongens.” En ze laat een foto van hen zien. “Echt toffe jongens hé. Gelukkig heb ik deze foto. Twee keer per jaar mag ik naar hen toe gaan. Dat is dan strikt geregeld. Ik neem de trein naar de kust. Niet om het even welke trein, de trein die om 12u05 daar aankomt. Mijn schoonzoon komt me ophalen aan het station. Het eten staat klaar. Ik ken het menu, dat had mijn dochter me eerder al ge-smst. Mijn tijd is beperkt, want ze brengen me terug

naar het station voor de trein van 16u18, altijd die trein. Nooit later, ook niet eerder, maar zeker ook niet later. Ze willen nog iets van hun dag hebben, ziet u.”

“En u laat dat zomaar gebeuren!” protesteerde ik.

“Wat kan ik doen? Als ik daar niet mee akkoord zou gaan, dan riskeer er niet meer naartoe te mogen gaan. Ik ben afhankelijk van hen. Als ik hen bij mij uitnodig dan past het nooit. De jongens en hun sport in het weekend, een gaat ook naar de muziekschool. Een concert ’s avonds. En in de grote vakantie gaan ze naar Zuid-Frankrijk. Naar mijn appartement hier in Brussel zijn ze nog nooit geweest.”

“Hebben ze een slechte jeugd gehad, uw kinderen?”

“Integendeel! Toen mijn zoon en dochter nog kinderen waren, hadden wij een prachtig leven. Mijn man leefde voor twee, en we deden veel activiteiten samen. We waren een hecht en gelukkig gezin. Zuid-Frankrijk heeft mijn dochter door ons leren kennen. Elke zomer trokken we een maand naar de Côte d’Azur. Altijd in hetzelfde huisje. We hadden er een boot, en gingen er vaak mee op uitstap, we hebben de hele kust verkend, Saint-Tropez en zo, onvergetelijk. Onze kinderen maakten er ook vriendjes. Die namen we vaak ook mee op onze boottochten, onder een staalblauwe hemel, heerlijk. We waren gelukkig. Ik dacht dat het nooit zou overgaan”.

Morgen zouden we een dagje naar zee gaan, met haar twee kinderen, zo haalde hij zich voor de geest. Haar kinderen zijn ook ongeveer zo oud als de twee kleinkinderen van zijn zopas ontmoette buurvrouw. Maar dat is nu ook afgeblazen. Die migraine zal nog wel niet over zijn, zo vermoedde ze. Ze zou mij bellen maar liet al verstaan dat het niet meer voor dit weekend zou zijn.

“Toen mijn man overleed, waren ze net aan hun nieuwe leven begonnen. Mijn dochter was nog maar pas getrouwd, en mijn zoon was nog niet door zijn werkgever uitgestuurd over de grote plas. Dat gebeurde wel niet veel later. We gingen niet meer samen naar de Middellandse Zee, ze waren niet in de boot geïnteresseerd. Ik heb die dan verkocht. Ik ga ook niet meer naar dat huisje.”

Hij zag de tristesse in haar ogen. Eigenlijk zag ze er nog zeer goed uit, koket, vriendelijk, zacht en aangenaam. Hij begreep niet waarom haar kinderen haar zo negeren. Maar dan bedacht hij zijn eigen situatie: hij besepte opeens dat hij door zijn nieuwe partner ook genegeerd werd. Niet eens meer mogen bellen of langskomen dit weekend. Zijn begrip en tegelijk teleurstelling van deze ochtend maakten plaats voor onbegrip en zelfs woede, ingehouden woede.

“Ik vind het alleen-zijn erg” zei ze ineens. En dan werd het stil. Hij wist niet meer wat gezegd. Zij staaarde voor zich uit. En herpakte zich dan “Maar ik zou ook niet

willen samenzijn met iemand waarmee ik me niet echt goed zou voelen. Het is zo moeilijk om zo iemand te vinden.”

“Misschien vergelijk je teveel met je overleden man?” opperde ik. “Neen, dat is het niet. Ik heb het hoofdstuk, het mooie hoofdstuk van het leven met mijn man voorgoed afgesloten. Het zit in mij, maar het houdt mij niet meer tegen om nog eens opnieuw te beginnen, voluit opnieuw. En neen, ik vind niet dat ik te veeleisend ben. Maar het matcht nu eenmaal niet, zoals ze dat tegenwoordig zeggen, ‘matchen’. Als je weet dat het niet de persoon is die je zou willen dat hij is, dan begin je er beter niet aan. Want vroeg of laat, en eerder vroeg, eindigt dit toch in pijn en verdriet, zoveel ken ik nu toch wel van het leven.”

Hij vouwde zijn krant dicht, ongemakkelijk schuifelend op zijn zitplaats. Zat hij nu niet in dezelfde situatie? Niet happy met wat hem met zijn nieuwe partner zopas is overkomen. Hij dacht na, en rolde de film van de voorbije weken voor zich af. Het was ‘te laat’ om nog te bellen, of ‘in de week past het niet’ om ‘s avonds nog even langs te komen want de kinderen moeten hun toetsen voorbereiden. Of hoe plausibele argumenten van dat moment hem nu deden twifelen over hun waarheidsgehalte. Hij had toen haar beweringen kritiekloos geslikt, verliefd als hij was. En dan nu die migraine, misschien klopt het wel, maar nu al het hele weekend afblazen waar hij zo naar had uitgekeken? Neen, dat pikte hij nu plots niet meer. Hij maakte aanstalten om op te staan en haar om uitleg te gaan vragen. Hij keek op om te zien waar hij zijn wagen geparkeerd had.

“Maar de keerzijde van mijn zagezegde kieskeurigheid is eenzaamheid natuurlijk” gaf ze hem nog gauw mee toen hij al recht stond. Hij bedankte haar voor het fijne gesprek en stamelde iets van dat hij hoopt dat het voor haar toch allemaal zou goedkomen. En stapte in zijn wagen. Hij startte de motor en dacht enkele seconden na voor hij vertrok. En plots wist hij niet meer waar naartoe.

De dwaler

Mike Jansen

De eerste keer dat ik de dwaler zag verschijnen, was toen ik in hartje Amsterdam in de etalage van een dure kledingwinkel in de Kalverstraat keek. Het ene moment was er niemand, het volgende moment zag ik de hem uit een van de passpiegels in de winkel stappen, alsof hij door een oppervlak van waterig zilver liep.

Natuurlijk wist ik toen nog niet wat een dwaler was, maar nu is dat me wel duidelijk.

Waarom ik hem interessant vond en niet meteen de politie erbij haalde, weet ik niet. Je ziet niet elke dag iemand uit een spiegel stappen. Hij was niet heel knap en zeker niet mijn type. Ik val doorgaans op mannen die langer zijn dan ik en liefst niet van die oer-Hollandse blonde lokken. En hij kleepte zich raar, archaisch bijna.

Toen ik hem de weg hoorde vragen aan een van de verkoopsters, klonk zijn Nederlands oud. Het was niet provinciaals, dat zeker niet, ook niet oubollig, maar oud, met een uitspraak zo correct dat het leek alsof ik mijn opa zaliger hoorde praten, alsof de laatste keer dat hij de taal sprak honderd of meer jaren geleden was.

Alles aan deze man was mysterieus, als een snoepje met heel veel wikkels eromheen.

De verkoopster probeerde uit te leggen hoe hij van daaruit bij de Waag moest komen. Terwijl ze praatten nam ik een besluit.

“Ik moet daar toch heen,” zei ik. “U kunt wel meelopen.” *En intussen kun je me dan vertellen wie je bent.*

De man boog zijn hoofd kort, als een teken van bevestiging uit een verijnder tijdperk. Of misschien las hij mijn gedachten. “Mijn naam is Gerben van Roc-kanje.”

“Anja. Anja Diekmans.” Ik weet niet waarom ik hem zomaar mijn naam vertelde. Gerben had een ontwapenende uitstraling en een vertrouwenwekkende glimlach onder zijn weeklange, rossige baard.

We liepen samen door de Kalverstraat richting de Dam. Hij bleef duidelijk dicht bij de huizen, waar de mensenzee iets minder dicht was. Hij merkte mijn blikken en haalde zijn schouders op. “Het is wat druk vandaag.”

“Vind je? Dit is nog niets hoor. Als je op zaterdag komt, dan kun je over de hoofden lopen.” Hij glimlachte ongemakkelijk bij het horen van mijn woorden. Hij keek zijn ogen uit. Bij het zebra-pad zag ik de angst in zijn ogen voor de voorbijrazende auto's.

“Ze rijden inderdaad hard,” zei ik.

“En ze stinken,” zei Gerben. “Ik was vergeten hoezeer steden stinken.”

“Dat merk ik niet eens,” zei ik. “Maar ik woon hier al mijn hele leven.”

Hij keek me aan en ik zag een soort medelijden in zijn ogen. “Dat is jammer, het spijt me.”

Ik geef toe dat ik daar even stil van werd. Zo oprecht als hij dat zei, kreeg ik het gevoel dat mijn leven niet veel waard was, dat ik mijn tijd hier verspild had. Maar ik voelde ook wat boosheid opborrelen. Wie was deze man dat hij me zo maar kon veroordelen? “Ik heb het hier anders prima naar mijn zin, hoor,” zei ik. Het klonk bitser dan ik het eigenlijk bedoelde en ik zag Gerben schrikken.

“Zo bedoelde ik het niet hoor, Anja. Ik mag toch Anja zeggen?”

Ik keek hem met een schuin oog aan. Hij leek oprecht en ik kon eigenlijk niet boos blijven. Zeker niet toen hij weer naar me lachte. “Vooruit maar. Als je me vertelt waar jij vandaan komt.”

“Dat is goed. Ik kom ook uit Amsterdam. Maar ik heb veel gereisd. Gedwaald eigenlijk. Vreemde oorden bezocht, in verschillende tijden. Elke periode heeft zo zijn mooie en minder mooie trekken.” Hij strekte zijn armen uit en lachte breed. “Maar ik kom toch elke keer terug in Amsterdam. Hoewel ik het aan het begin van de Gouden Eeuw mooier vond, bruisender.”

Was hij me nu voor de mal aan het houden? Was deze jongeman, dit prototype blonde Hollandse knul, een tijdreiziger? Ik schudde mijn hoofd en knipperde met mijn ogen. *Je ziet en hoort dingen die er niet zijn, Anja, blijf bij de les.* Mijn verstandige stemmetje bleef op me inpraten, maar ik luisterde al snel niet meer.

Want zijn jongensachtige enthousiasme werkte aanstekelijk en ik denk dat ik hem geloofde. Wat is tijd tenslotte voor iemand die uit een spiegel kan stappen? “Daarover kan ik niet meepraten, maar ik kan je de mooie plekje van het eenentwintigste-eeuwse Amsterdam tonen. Als je dat wil, tenminste...” Ik liet de woorden tussen ons in hangen, maar ik zag lichtjes in zijn ogen verschijnen.

We liepen langs de grachten en Gerben keek naar de huizen, de boten, de mensen, de voertuigen en alles leek nieuw en opwindend voor hem. Voor een etalage met nieuwe TVs en computers bleef hij gebiologeerd kijken naar de bewegende beelden. Ik vroeg hem naar de verschillen met andere tijden en we praatten over de stad en haar inwoners en alle mooie en lelijke dingen die we kenden en die al of niet de eeuwen getrotseerd hadden. Gerben wist precies te vertellen hoe de stad er de afgelopen honderden jaren uitzag en waar en wanneer de veranderingen plaatsvonden. Het gaf me een hele nieuwe blik op de stad die ik voor vanzelfsprekend nam. Ik voelde me ouder en wijzer, gewoon door te luisteren naar Gerben, de dwalende verteller met zijn kennis van eeuwen. Langzaam slonk mijn initiële wantrouwen. Ik begon Gerbens gezelschap zelfs te waarderen.

Op een terrasje met uitzicht op het Centraal Station dronken we koffie. Ik een espresso, hij een cappuccino.

“Dat is toch iets dat veel eerder had mogen worden uitgevonden,” zei Gerben. Hij genoot duidelijk van de pittige smaak. “Alleen daarvoor zou ik al vaker terugkomen in deze tijd.” Hij keek op en staaarde naar de mensenmassa’s die bij het

stoplicht het zebrapad overstaken. ‘En misschien neem ik dat dan nog wel op de koop toe.’

“Waarvoor kom je nog meer terug?” vroeg ik onschuldig.

Gerben kuchte en hij bloosde even.

Ik glimlachte en nam nog een slokje van mijn koffie. “Je maakt er geen geheim van dat je in verschillende tijden leeft. En je doet geen moeite je verschijnen uit een spiegel te verdoezelen. Wie ben je echt, Gerben van Rockanje? Wat is je echte verhaal?”

Hij haalde zijn schouders op. “Ik ben wie ik ben. Maar waar mijn tijdgenoten de natuur bestudeerden en wetenschap bedreven, onderzocht ik de wereld van gene zijde, die net zo echt is als de onzichtbare creaturen in een druppel slootwater.”

Ieder ander had hem voor gek versleten, maar ik wist wat ik gezien had. “En wat heb je gedaan met die kennis?”

Gerbens gezicht was even heel serieus. “Mijn collega vorsers lachten me uit. Mijn experimenten werden waardeloos geacht. ‘Wollige woorden zonder naturalistische grondslag’, als ik me de woorden van Huygens nog goed herinner.” Hij zuchtte even en staaarde naar het schuim van zijn koffie. “Ik had meer van hem verwacht, denk ik.”

“Maar het werkte toch?” vroeg ik. “Of zag ik je vanochtend niet zomaar uit die spiegel stappen?”

“Jawel, dat zag je goed. Mijn collega’s zagen geen enkel praktisch nut. Zodra ik daar uiteindelijk achter kwam, besloot ik het voor mezelf te houden.” Gerben haalde zijn schouders op. “Misschien was dat maar goed ook.”

“Ben je echt de enige die dit doet? Kom je nooit iemand anders tegen?”

Hij schudde zijn hoofd. “Nee. Of misschien moet ik zeggen: Helaas niet.”

“Dat is jammer,” zei ik, voor ik besepte wat ik zei.

Gerben knikte en hief zijn kopje. “Op Amsterdam, mooi in alle eeuwen.”

Ik hief mijn espressokopje. “Op Amsterdam.” We dronken koffie. “Heb je er nooit over gedacht iemand mee te nemen? Iemand in vertrouwen te nemen? Ik heb geleerd dat gedeelde ervaringen meestal interessanter en opwindender zijn dan wat je alleen meemaakt. Al is het maar vanwege de andere blik van je gezelschap.”

“Oh, zeker wel,” zei Gerben. “Maar weinigen willen dat. Het vergt meer van mensen dan ze eigenlijk aankunnen. Wie kan geloven dat spiegels uitgangen zijn, of ingangen? Dat sommige deuren op meer openen dan alleen de andere kant? Dat gene zijde slechts een doorgang is naar heden, verleden en toekomst en dat de kennis van gene zijde net zoveel met geloof als met bewijs te maken heeft? Het is te veel, mensen begrijpen het niet, laat staan dat ze leren hoe er mee om te gaan.”

“Je hebt het eerder meegemaakt?” vroeg ik.

“Natuurlijk. De eerste die ik meenam was een goede vriend. Had ik hem maar nooit meegenomen. Toen hij werelden in elkaar zag overgaan en werkelijkheid en schijn vermengd zag raken, verloor hij iets van zichzelf. Hij zag zaken die je

beter niet kunt zien tot je er aan gewend bent geraakt. We waren daarna geen vrienden meer. Hij verloor zich in apocalyptische sekten en stierf in een gesticht, eenzaam, verlaten door familie en vrienden.”

“Hoe vaak heb je het geprobeerd?”

Hij haalde zijn schouders op. “Een paar keer. Telkens voorzichtiger, met betere voorbereidingen. Geen van hen wilde een tweede bezoek.”

Waar ik het lef vandaan haalde weet ik niet, maar ik zei: “Ik zou wel eens aan gene zijde willen kijken. Ik heb mijn hele leven hier gewoond. Wie weet wat ik allemaal gemist heb?”

Gerben keek over zijn cappuccino naar me en kneep zijn ogen lichtjes samen. “Weet je dat zeker? Zelfs na wat ik je verteld heb? Niet alles is mooi, sommige paden voeren door duisternis en ellende en er is een sterk en moedig hart nodig om door te zetten. Dus als je hiervoor kiest, dan is het met hart en ziel.”

Ik aarzelde. Hoe aantrekkelijk ik Gerben ook vond, ik was verbonden aan dit Amsterdam, in deze tijd. En hij merkte mijn aarzeling meteen.

“Het is tijd om te gaan,” zei hij met een glimlach. “Ik ben hier lang genoeg geweest. Ik ben een dwaler, het zit in mijn bloed.”

Ik rekende af en samen liepen we langs het station, langs grachten en hoge smalle huizen. Bij een paar ramen met rode lampen bloosde Gerben en ik trok hem zachtjes mee.

“Die... die...” hakkelde hij.

“Ja, die, ja...” zei ik. “Overigens, die Aziatische in het midden, die je zo interessant vond?”

“Was het zo duidelijk?”

“Leer mij mannen kennen. Je bleef daadwerkelijk staan met je mond open.” Ik glimlachte naar hem. “Dat was er één, overigens. Een man.”

Hij keek me geschrokken aan. “Niet waar. Onmogelijk.”

Ik keek hem recht in zijn ogen zodat hij kon zien dat ik de waarheid sprak. “Het is misschien een zaak van geloof, maar in deze tijd kan de wetenschap dat. Misschien dat de mensen die je gene zijde toonde zich zo voelden?”

Hij schudde zijn hoofd. “Dit Amsterdam is maar raar.”

“Dat ben ik meteen met je eens.”

We liepen door langs de grachten en ik sloeg mijn arm in de zijne. Het voelde vertrouwd, alsof we nooit anders gedaan hadden.

Bij de Waag haalde Gerben een kettinkje tevoorschijn waaraan een zilveren sleuteltje hing. Hij hing het om mijn nek en zijn gezicht kwam heel dicht bij.

“Mocht je je bedenken, zoek me dan op aan gene zijde,” zei hij.

“Maar hoe moet ik je vinden?” vroeg ik.

“De sleutels die ik gemaakt heb, weten elkaar te vinden.” Hij glimlachte, zeker in zijn kennis en kunde. En ja, in zijn geloof. Hij boog kort, weer zo’n galant gebaar uit voorbije tijden. Hij stak zijn eigen sleutel in de muur van de Waag en stapte door de deur die daar voor hem opende. Wat erachter lag was in duisternis gehuld.

Geluidloos zwaaide de deur dicht. Er bleef geen spoor achter van de tijdelijke doorgang die Gerben gemaakt had.

Ik streek met mijn hand over de ruwe bakstenen, verbaasd over wat ik gezien had, verbaasd over de jongeman met wie ik net een uur door Amsterdam had gelopen en tegelijk een beetje eenzaam nu hij weg was.

Geen dag gaat voorbij dat ik niet aan Gerben denk. Dan speel ik met het sleuteltje en vraag ik me af hoe het zou zijn aan gene zijde. En soms als ik voor de spiegel sta, denk ik dat de sleutel aan de ketting trekt en vermoed ik dat Gerben aan de andere kant staat en naar me kijkt.

Ik weet niet waarop ik wacht, wat me tegenhoudt hem te volgen, maar zodra ik daar achter kom, denk ik dat ik hem zoek.

En ik vind hem.

Dat weet ik weet wel zeker.

Tomaten

Adriaan van Garde

Waarom blijf ik eigenlijk in deze stad? Geen idee. Er is geen bestuurscentrum, geen spoorwegknooppunt, geen gezellige markt, geen beroemd museum, geen rijke culinaire traditie, niets van dat al. Er is gewoon niets wat mensen naar deze stad zou kunnen trekken. Daarom staat er misschien ook zoveel leeg. De mensen trekken eerder weg dan dat ze hiernaartoe komen.

Sommige steden ontstaan door hun ligging zegt men, aan een kruispunt van wegen, bij een oversteek van een rivier of bij een natuurlijke haven. Andere door de aard van de grond, rijk aan grondstoffen of een goede voedingsbodem voor landbouw. Soms ontstaan steden zelfs door een visioen of een wonderbaarlijke gebeurtenis. Maar deze stad, ik zou niet weten waarom hij er is. En al helemaal niet waarom ik er blijf.

Neem nou mijn straat. Twee rijen van identieke huizen, achtentwintig aan elke kant. De oorspronkelijk witte muren zijn grijs, de voortuintjes verwaarloosd, vol afval en schriel onkruid. Een derde van de huizen is dichtgetimmerd. Om allerlei redenen, maar meestal omdat er een wietplantage in gevestigd was. En als die zijn opgerold, doen ze niets meer met de huizen.

Vreemd eigenlijk. De gemeente schreeuwt om eenvoudige, onverhuurbare huizen om de van staatswege toegewezen vluchtelingen op te vangen. Vluchtelingen mogen niet in woningen waar een wachtlijst voor is, want dan heb je de poppen aan het dansen. Maar hier in deze aggenebbisstraat, wie zou zich er druk om maken als hier vluchtelingen werden weggestopt. Wij misschien, de oorspronkelijke bewoners. Maar naar ons heeft nog nooit iemand geluisterd.

Toch was het vroeger een aardige buurt, een echte arbeidersbuurt. De huizen waren neergezet door de verzinkerij die achter de muur stond. Iedereen in de straat werkte bij de verzinkerij. Mijn vader ook. Als kind ben ik wel eens wezen kijken. Dan hing hij bijvoorbeeld teilen aan een rek. En dat rek werd dan in een bak met vloeistof neergelaten. Die bak stonk nogal, ik durfde er niet in te kijken. Ondanks die stank kwamen de teilen er altijd mooi blinkend uit.

Mijn vader is niet oud geworden. Mijn ooms zeiden dat de giftige dampen zijn longen hadden verwoest. De fabriek ontkende dat; het proces was goedgekeurd door de overheid. En de bedrijfsarts controleerde de gezondheid van alle werknemers twee keer per jaar. Geen enkele man die in de productiehal werkte, heeft echter zijn pensioen gehaald. Dus mijn ooms hadden vast gelijk.

Ik ben daar boos om geworden. Direct na school ben ik de wereld ingetrokken. Na wat omzwervingen kwam ik in Griekenland een rijke vent

tegen. Ik werd meteen verliefd op hem. Hij nam me mee naar zijn jacht waar hij het grootste deel van de tijd doorbracht. Na een paar dagen vol woeste seks gingen we varen. Kwamen we in een haven aan dan bleven we daar weken, soms maanden liggen. Het was alle dagen feest. Zijn bemanning bestond uit vrienden en vriendinnen, die het geen probleem vonden om wat te werken in ruil voor heel veel pret. Ze deelden alles met elkaar, mij al snel ook. Maar ik vond het niet erg. Het was een relaxed leven en ik heb toen de hele Middellandse Zee gezien.

Voor me liggen de tomaten, prachtig dieprode tomaten. Met een heerlijke geur, zoals ze vroeger bij mijn oma roken. En net zo lekker. Zo smaken tomaten al tijden niet meer. Dat komt volgens Bernard, met wie ik op donderdag koffie schenk voor de daklozen, doordat ze de tomaten hebben veranderd om ze te beschermen tegen ongedierte. Maar als ongedierte de tomaten niet meer lust, dan lusten wij ze ook niet meer, zegt Bernard. Hij moet daar altijd hard om lachen.

Ik was nog twee tomaten en snijd ze daarna in plakjes. Vervolgens leg ik ze op de boterhammen met kaas. Even vraag ik me af of ik er een drupje azijn op zal doen. Maar nee, bij deze tomaten zou dat bijna heiligschennis zijn. De unieke smaak van de nachtschade zou te veel verdoezeld raken. Zoiets lafs verdient dit geschenk van de natuur niet.

Ik pak het bordje en ga op mijn kleine bordesje zitten, dat de woningbouwvereniging heeft aangelegd om het hopeloze verzakken van de tuin te verdoezelen. Daardoor kan ik over de schuttingen heen kijken naar het grote huis aan het eind van de straat. Vroeger was dat de woning van de directeur van de verzinkerij. Een statig, maar vreemd huis in een enorme, ommuurde tuin.

De muur is er nog, maar van de tuin is alleen een kale wildernis over. Het huis is jaren omringd geweest door bouwhekken. Af en toe zag je er mensen rondlopen. En er gebeurde ook wel eens wat. Je hoorde timmeren of er stond een schilder op een ladder. Maar steeds viel het werk na een poosje stil. En dan duurde het een hele tijd voor het weer werd opgepakt.

Tony van de sigarenboer, waar de bouwvakkers wel eens kwamen, zei dat iedereen er wegliep vanwege de rare sfeer. Er was iets met het huis waar zelfs stoere bouwvakkers niet tegen konden. Ik had mijn schouders opgehaald. Waarschijnlijk was het geld gewoon op geweest. Niks geheimzinnigs aan, toch? Maar nu twijfelde ik, vanwege die tomaten.

Het was vanmorgen vroeg gebeurd, het was nog maar net licht. Ik keek uit mijn slaapkamerraam en zag dat de bouwhekken weg waren. Vreemd, ik had niets gehoord. Na het ontbijt ben ik ernaartoe gelopen. Naast de poort met het opgeknapte, smeedijzeren hek zat een nieuw bord op de muur geschroefd. Verboden toegang in verband met zware verontreiniging van de grond. Hetzelfde soort bord als jaren op de muren van de verzinkerij had gehangen, na de sluiting.

Door het hek naar het huis kijkend had ik gezien dat er geen deur in zat. Dat had me nieuwsgierig gemaakt. Het hek bleek niet op slot. Behoedzaam was ik naar het huis gelopen. Binnen zag alles er piekfijn uit, alles was nieuw betimmerd en gestuct. Alleen stond er een vreemde, houten wand met deur in de gang naar het achterste deel van het huis. Een tijdelijke constructie waarschijnlijk, want het was ruw, onafgewerkt hout.

De deur was niet op slot geweest. Erachter was precies hetzelfde te zien als ervoor; het leek of het huis gespiegeld was. Maar toch was alles anders, de geur, het licht, de kleuren, de temperatuur. Net zoals op een Grieks vliegveld de kerosine hetzelfde ruikt, maar voor de rest alles anders is. Ik liep naar het achterbordes. Ook hier was er geen deur en er zat net als aan de voorkant geen glas in de sponningen.

Maar de tuin, die kale, ziekelijke tuin, die was verdwenen. Overal planten, heesters en fruitboompjes. De grootste schok was echter het rijtje huizen geweest waar ik woonde. Ze zagen er veel nieuwer uit, geen spoor van verval. Ik was een beetje draaierig geworden. Wat ik hier zag, kon gewoon niet, ik was aan het hallucineren. Daar had ik genoeg ervaring mee om het direct te kunnen duiden. Ik had me vastgegrepen aan de leuning langs het bordes. En toen had ik ze gezien, de tomaten. Planten vol met prachtig dieprode tomaten.

Thuisgekomen had ik mezelf een kruidenbitter ingeschonken. Dat klonk altijd gezonder dan een borrel. Het was natuurlijk gewoon een borrel, maar die kruiden gaven er toch een ander cachet aan. Het had echter niets geholpen. Want er waren de tomaten geweest, op mijn keukentafeltje. En ze zijn er nog steeds.

Ik haal mijn oude rugzak uit de kast en leg hem op bed. Jaren geleden had ik hem daar gelegd om uit te pakken. Ik was teruggekomen om mijn moeder te verzorgen. Ze had de kanker opgelopen die hier tierde, leukemie. Terwijl ze toch nooit in de verzinkerij had gewerkt. Maar de afzuigers van de fabriek hadden de giftige dampen natuurlijk gewoon over de wijk verspreid als de wind ongunstig stond.

Het verzorgen viel me zwaar. Het had niet lang geduurd, maar ik had geen contact meer met haar gekregen. Dat was geloof ik niet omdat ze me kwalijk nam dat ik zonder afscheid te nemen naar Griekenland was vertrokken. Het was eerder omdat ze er geen zin meer in had. Vroeger was ze een sterke en vrolijke vrouw geweest. Elke tegenslag, en daar waren er nogal wat van geweest, had ze probleemloos terzijde geschoven. Ze was altijd doorgedaan. Maar nu staarde ze maar voor zich uit en zei helemaal niets meer. Ze stond op de wachtlijst voor een verpleegtehuis. Maar er was pas een jaar na haar dood plaats geweest.

Ik weet eigenlijk nog steeds niet waarom ik hier ben blijven wonen. Misschien was het de sfeer van mijn jeugd. Die was er toen niet geweest. Maar nu mijn vijanden van vroeger volwassen waren, bleken ze opeens vrienden te willen zijn. Ik had het afgehouden, maar toch was er een verwantschap. Van armoede en uitzichtloosheid, denk ik wel eens.

Vreemd genoeg verlangde ik nooit terug naar mijn tijd met de Grieken. Het was een heerlijke tijd geweest, alles kon en mocht. Maar het was ook een rare tijd geweest. Zonder uitzondering waren al die rijke mensen communist, althans dat vonden ze zelf. Maar een deel van hun onmetelijke rijkdom aan de armen geven, daar voelde niemand wat voor. Het was die inconsequentie die me tegen was gaan staan. Ik had het nieuws over de ziekte van mijn moeder dankbaar aangegrepen om mezelf weer met beide benen op de grond te krijgen.

Wat zal ik meenemen? Ondergoed voor een week. Een broek en drie shirtjes. En iets warmes, een fleecvest misschien. Ik kijk naar de stapeltjes op het bed. Een toilettafel vanzelf. Tampons ook maar, hoewel het een aflopende zaak is. In de bodem van de rugzak zit een scheurtje. Daarom stop ik alle kleine dingen in een plastic zak. Een extra zak erbij is handig om vuile was in te doen.

In de keuken aarzel ik, moet ik iemand waarschuwen? Nee, laat ook maar, misschien ben ik binnen de kortste keren terug. In een hallucinatie kun je niet leven. Ik schraap al mijn geld bij elkaar uit de diverse potjes voor speciale bestemmingen. Op de valreep besluit ik nog wat te eten en te drinken mee te nemen. De laatste boterhammen met de laatste kaas. En het restje melk in een wegwerpflesje.

Dan zijn er alleen nog de tomaten. Die ga ik niet meenemen; er zijn daar immers tomaten genoeg. Wie zou ik daar blij mee kunnen maken? Wacht, Faisa van hiernaast, die heeft moeite genoeg om de eindjes aan elkaar te knopen met twee kleine kinderen. Ik doe de tomaten in een doosje.

Ik loop nog een keer door het huis. Er is niets wat ik zal missen, verwacht ik. Dan pak ik de voordeursleutel van de bos die ik in de keukenla achterlaat. De sleutel zal ik in de kier onderin de sponning van het wc-raampje stoppen. Nadat ik nog eens geplast heb, stap ik naar buiten. De doos met tomaten zet ik bij de buurvrouw op de stoep. Zonder om te kijken loop ik naar het eind van de straat.

Als ik het grote huis binnenstap, voel ik een lichte aarzeling. Ik heb geen idee waar ik aan begin, waar ik naartoe ga. Maar aan de andere kant is het misschien gewoon een leuk dagje uit. Dus waarom zou ik me druk maken. Ik loop naar de tijdelijke deur midden in het huis. Als ik erdoor wil stappen, hoor ik een schreeuw. Ik kijk achterom en zie een gezette man in een rood hesje met een gele helm op zijn hoofd. Hij wenkt dat ik terug moet komen.

Ik loop door en sluit de deur achter me. Even later sta ik op het royale achterbordes. Het is precies zoals ik eerder gezien heb. De zon schijnt, er staat een flauw briesje, insecten gonzen en vogels zingen. En ik ruik vreemde geuren, van kruiden en bloesems. Ik wil het trapje aflopen, maar iets dwingt me opzij te kijken, naar mijn huis. Het ziet er ook precies uit als vanmorgen vroeg, alleen staat er nu iemand in de achterdeur. Ze zwaait, het is mijn moeder.

Offerfeest

Katja Feremans

Hij is weg, Luk, met auto en al is hij opgeslokt door de scherpe bocht vlak bij ons huis. Ik heradem, al weet ik dat die knik in de straat uiteindelijk niets meer is dan een illusie: vanavond zal mijn man weer opduiken vanuit hetzelfde niets waardoor hij nu verzwolgen is. De meeste bochten zijn nu eenmaal bedrog. Ook als ze een nieuwe wending beloven, blijkt vroeg of laat dat je toch gewoon koers gehouden hebt, gedoemd als we zijn om steeds weer uit te komen op de ons voorbestemde route. Toch?

Aan de overzijde van ons rustige achterafstraatje staat de meidoorn in bloei en scheren er aanhoudend mezen langs de zwarte elzen en de rode kornoeljes. Voor een gevangene heb ik dus over het uitzicht niet te klagen. De muren waarbinnen ik mijn door Luk opgelegde huisarrest uitzit, vervloek ik daarentegen met de dag des te meer.

Wat me tegenhoudt om uit te breken, vraagt u zich af? Mijn angst voor de krachten die ik in hem losmaak, wanneer ik tegen hem inga. Hij is zo iemand die niet loslaat. Als ik me nog maar voorstel hoe hij zijn ergernis de vrije loop laat, wanneer hij me niet thuis aantreft en me dan de mantel uitveegt, wanneer ik weer op kom dagen. Of stel dat hij me belt op de vaste lijn wanneer ik even het huis uit ben, en vervolgens blijft proberen om me te pakken te krijgen, tot hij helemaal doordraait! Wat voor een avond gaan we dan tegemoet, denkt u?

Begonnen is het allemaal met dat verdomde kraslot van Win For Life, waardoor we maandelijks drieduizend euro gestort krijgen en dat op mijn naam omdat ik twaalf jaar jonger ben dan hij en als vrouw statistisch gezien ook nog eens een hogere levensverwachting heb: de financiële zekerheid die de Nationale Loterij hem nu via mij biedt, maakt namelijk dat hij koste wat het kost wil dat ik hem overleef, of zoals hij om de haverklap herhaalt: "Als jij het loodje legt, is mijn rijk uitgezongen." In de praktijk komt het er helaas op neer dat hij me voor mijn eigen veiligheid m'n leven ontnemt, stukje bij beetje.

Gevaar loert volgens hem tegenwoordig om elke hoek: psychopaten die lukraak in het openbaar een mes in iemands rug planten, bestelbusjes die op mensenmenigtes inrijden, dieven en gewapende overvallers, die tegenwoordig zelfs buurtwinkels onveilig maken. Om nog maar te zwijgen van de zware dodentol die het verkeer eist.

Zelfs de plaatselijke bibliotheek zet hij weg als no-gozone met als gevolg dat ik mijn baan er opgezegd heb. Ik leef met andere woorden helemaal voor huis en haard en neem zodoende, in Luks ogen althans, "verantwoordelijkheid voor ons beider levens". In mijn ogen heb ik vooral mijn onafhankelijkheid verspeeld, maar ik zie geen weg terug. Ik neem het zekere voor het onzekere, ben uiterst

voorzichtig in alles wat ik doe en vanuit Luks bekommernis om mijn gezondheid heb ik er zowaar mee ingestemd om te paleodiëten.

Op het vlak van eten valt de oerkost me best mee, het prehistorische drankgebruik is evenwel andere koek. Neem nu koffie: Luk drinkt er als vanouds sloten van op kantoor, maar van mij verwacht hij dat ik me inhoud, want, zo argumenteert hij, niemand heeft de jagers-verzamelaars uit de steentijd ooit kunnen betrappen op een cafeïneverslaving. Een glas wijn of een biertje heb ik sinds kort wel uit de brand weten te slepen door hem te confronteren met een krantenartikel over de archeologen die onlangs ten zuiden van de stad Haifa een site hebben ontdekt waar zo'n dertienduizend jaar geleden bij begrafenisrituelen een gefermenteerde drank vloeide die sterk op bier leek.

Alleen bij het gekras van mijn potlood op papier waan ik me buiten Luks bereik en smaak ik mijn vrijheid. Ik teken Moemins, witte, nijlpaardachtige figuurtjes die weliswaar niet uit mijn hoed maar uit die van de Finse Tove Jansson komen. Omdat zij ze aan het eind van de jaren zeventig verweesd achtergelaten heeft in de vallei die ze speciaal voor hen schiep, ben ik nieuwe avonturen voor ze gaan verzinnen.

Mislukte pogingen gooi ik met het oud papier weg, de geslaagde stripverhalen bewaar ik op zolder in een doos waarop "Tunis" staat geschreven. Dat opschrift volstaat al om zeker te zijn dat Luk er nooit in zal gaan snuisteren, want dat deel van mijn verleden duwt hij zo ver mogelijk van zich weg.

Er beginnen zich donkere wolken samen te pakken, ik kan maar beter alle ramen sluiten, ook dat van de zolder.

Wat vreemd hoe ik me door u bespied voel, bij elke trede die ik neem. Waarom volgt u mij eigenlijk? ... Omdat u me zo ver wilt krijgen dat ik me mijn leven niet langer láát ontnemen? Veel ondervinding heeft u zo te zien nog niet met de onontkoombaarheid van het lot. Ook aan u valt er trouwens maar moeilijk te ontsnappen, zoals u mij voor u uit drijft.

De eerste druppels roffelen al op het dak, maar het zolderraam is het minste van uw zorgen, merk ik, u heeft het gemunt op die paar dozen uit mijn vorige leven. Wat denkt u daar te vinden? De eerste doos zit vol huisraad. Een vijzel, borden, schalen en munttheeglazen. En hier: het mes dat Yousri me gaf als afscheidscadeau. Hij had het per toeval in de soeks gevonden, was gevallen voor het olijfhouten heft dat zo zacht in de hand lag. Op de vraag wat ik met zo'n vlijmscherp mes aan moest, haalde hij zijn schouders op.

Het afscheid van Yousri deed pijn. Het kwam nochtans niet onverwacht. Om me tegen mezelf te beschermen, was hij namelijk weken voor mijn vertrek reeds afstand van me beginnen te nemen, al vanaf het Offerfeest bij zijn ouders, om precies te zijn.

Kort na de middag had een oom op de binnenplaats van het huis in een buitenwijk van Tunis een schaap met één welgemikte haal de keel overgesneden. Een stroompje bloed kroop weg over de zonovergoten, stenen binnenkoer, het

schaap stierf een stille dood. Zo leek het toch. De avond was zwoel, het vlees smaakte heerlijk, net als alle pittige bijgerechten. Onder de blote hemel genoot ik van de drukke, meerdere generaties overschrijdende gezelligheid die tot 's avonds laat uitdijde.

Pas toen ik al een tijdje weer in België was, verbaasde het me dat het barbaarse slachtingsritueel me niet had gechoqueerd. Voor het eerst deed me dat beseffen hoe ik de neiging heb om de dingen die me overkomen voor lief te nemen. Van het gevaar dat daarin schuilt, was ik me toen niet bewust. Ik geloofde nog dat mijn naïviteit aan de omstandigheden lag: een cultuur die nieuw en overweldigend was, Yousri, in wiens armen ik een tweede keer geboren werd.

Ik had me destijds niet kunnen voorstellen dat er na het familiefeest, het was inmiddels kort voor middernacht, in die nauwelijks verharde straat vlak bij het huis van zijn ouders een taxi zou passeren om ons terug naar het centrum te brengen. Zo verlaten lag de straat erbij, dat ik niet aan de verleiding weerstond om even mijn hoofd tegen Yousri's borst te leggen, ik hoorde zijn hart kloppen, maar hij duwde me zacht maar beslist van zich af, want zoveel affectie was ongepast in het openbaar, ook al was er geen kat te zien.

Als uit het niets was er toch een auto opgedaagd, weliswaar geen taxi, maar de wagen stopte niettemin vanwege Yousri's uitgestoken arm. De twee mannen wisselden een paar woorden, waarna we instapten.

Terug in zijn studio draaide Yousri de voordeur op het slot, schoof de glasgordijnen voor de terrasdeur en trok me op het bed.

'Waarom blijf je erbij dat het tussen ons niets kan worden?' vroeg ik hem later, toen hij verzonken in gedachten een sigaret rookte.

'En dat vraag je ook nú nog, nu je met je eigen ogen gezien hebt waar ik vandaan kom? Je hebt mijn moeder ontmoet. Zij gaat een jonge vrouw voor me zoeken, een maagd die de moeder van mijn kinderen wordt en de hoedster van mijn huishouden. Trouwens, in jouw ogen is een huwelijk ook na de bruiloft één groot feest, maar geloof me, het heeft meer van een levenslange strijd. Wij zijn te verschillend om dat gevecht te overleven.'

Ik ging niet weer tegen hem in, het was een uitzichtloze discussie.

'De kloof is gewoon te groot, Maryam,' onderbrak hij mijn gedachten.

Wat hij zei kwam des te harder aan, doordat hij de Arabische versie van mijn naam gebruikte, iets wat steevast vertederend bedoeld was. Ik draaide hem mijn rug toe, hij sloeg een arm om me heen.

Dat moment wilde ik vasthouden, maar ik verknalde het: 'Het siert je dat je al van voordat we samen waren eerlijk was over je intenties,' zei ik, 'maar dat neemt niet weg dat je me al die tijd gebruikt hebt. Als puntje bij paaltje komt, ben je een profiteur die zich beroept op religieuze tradities en alleen maar be- gaan is met de eerbaarheid van zijn toekomstige.'

Daarop was hij opgestaan en met slaande deuren vertrokken. Hoe lang heb ik hem daarna niet gezien? Dagen? Een week? Iets daar tussen? Alleszins lang genoeg om te beseffen, hoe ik hem ondanks alles zou missen, eens onze wegen zich definitief zouden scheiden.

U heeft me op een of andere manier door deze dag geloodst, maar ik denk dat het beter is dat u nu gaat.

Er rest me nog een halfuur vooraleer Luk thuiskomt en met zijn aanwezigheid alle zuurstof uit de lucht zal halen. De schotel met zijn in ham gewikkelde witloofstronken die in kaassaus zwemmen, staat in de oven, samen met mijn droge, ongezouten paleokostje. Nog even en ik kan de grill aanzetten.

Mijn rechterhand glijdt in de zak van mijn keukenschort. Het mes is er en het voelt vertrouwd aan, al heb ik het nooit ergens voor gebruikt.

‘Voorzichtig, schat,’ zegt Luk, wanneer hij me bij het binnenkomen met de oven in de weer ziet.

Hij neemt me bij mijn middel en trekt me naar zich toe.

Ik tast weer in de zak van mijn schort. Mijn vingers glijden langs het olijfhouten heft van het mes, omklemmen het en daarbij stel ik me voor hoe ik het in Luks rug plant, een beeld dat uitgerekend hijzelf me aan de hand gedaan heeft.

Fataal impact.

Hugo Verstraeten

Het Fiatje deed er nog nauwelijks toe. Het bleef het impact herhalen dat de brigadier van politie fataal noemde. De man bediende zich van het verdoezelende jargon dat hem tijdens zijn opleiding was voorgezegd. Fataal impact. Van het resterende schroot bleef enkel de antireclame die geen enkele autoverdelers in zijn brochures had gewild.

Stefan Verharen versliep zich een eind door de dag. Hij zocht tussen de twee wijzers van de wandklok hoe laat het kon zijn. Hij beloofde Jessies gebruikelijke ochtendhumeur te omzeilen met een ontbijt dat haar zou toelachen wanneer ze de deur van de kamer opentrok. 14.30 u. Te laat om de dag te beginnen. Hij kon wellicht beter uitkijken naar een eettent in de buurt die hen nog de moeite waard vond een tafel te reserveren. Het vooruitzicht op weer een avondje uit zou wel gunstig werken op zijn humeurige nimf. Stefan betastte de pijnlijke plek achterin zijn hoofd. Zij herinnerde vaag aan het late en uit de hand gelopen feestje van afgelopen nacht.

De kater besloep zijn eigen schaduw. Daar kon hij een eind mee doorgaan tot hij half gek terug in zijn geheimzinnigheid verdween. Stefan was geen kattenmens. Hij bleef katten als ongedierte beschouwen. Het was hem een raadsel waarom Jessie de kater Ollie noemde. Hij had helemaal niets van het olijke dat met de naam bedoeld was. Deze Garfield was vals, vadsig, wild, eigenzinnig en dulde zijn eigenares omdat het hem niets dan voordelen opleverde. Ollie dus. Ondertelling bij die sluipende valsigheid die een uiting was van Jessies hang naar gezelligheid. Het ergerde hem dat het heerschap meer aandacht te beurt viel dan nodig. Naast niets doen, schaduwen en vliegen vangen, spendeerde hij zijn tijd om met zijn groenige ogen in hun leven te staren. Stefan voelde zijn ogen klauwen tijdens hun liefdesspel. Het liefst van al zat hij spinnend in Jessies nabijheid een plaats in te nemen die hem niet toekwam.

Stilleven met kater. Ze hadden dezelfde ogen. Jessie viel na de obligate douche neer in de sofa, begeleid door altijd hetzelfde ritueel. Zij deed haar nagels, dronk limoenthee en bladerde weinig geboeid door enkele niemendalletjes van vrouwenblaadjes. De kater trok zijn huid open wanneer Stefan de pikorde herstelde, hem terug naar de aarde verwees en niet langer aan de dwingende blikken van Jessie kon weerstaan. De kater koos voor de strategische aftocht. Helemaal gewonnen gaf hij zich nooit. In Jessies wereld hadden mensen, dieren en objecten hetzelfde bestaansrecht. Ze noemde zich een dierenrechtenactiviste.

Stefan vond dat dieren geen rechten hebben. Omdat ze die niet zelf konden afdwingen. Omdat ze ook geen plichten kennen. Het bracht hen telkens weer op de rand van een gekibbel dat aan ruzie grensde. Ze kwijnde weg wanneer zijne koninklijke vadsigheid met nierproblemen kampte en alles onderkotste wat binnen zijn bereik viel. Of ze baalde dagenlang wanneer Stefan in een opwelling van onhandigheid de gebroken restanten van het theekopje van haar Chinese bestek in zijn beteuterde handen hield. Zij gaf haar pruillip pas op wanneer hij via tal van omzwervingen bij een handelaar in chinoiserieën ongeveer hetzelfde prul voor veel te veel geld kon inruilen.

Zij noemde hem 'schat'. Hij deelde dat kleinood met de kater en alles wat levend langs haar leven flaneerde. De binnenkijkende ruitenwasser. De kruidenier op de hoek wiens blikken verongelukten in het afgrondelijke van haar diep uitgesneden hals. De wijkagent die haar net niet bekeurde voor haar zoals gebruikelijk foutief geparkeerde Fiatje. Het altijd voetballende buurjongetje dat al te enthousiast zijn bal over het tuinmuurtje keilde: ze noemde hen allen 'schat'. Stefan betwijfelde de exclusiviteitswaarde van het woord en keek nog nauwelijks op wanneer zij hem met het koosnaampje bedacht. 'Schat' wanneer ze wegging of terugkeerde. 'Schat' wanneer ze in geldnood verkeerde of gewoon 'schat' bij gebrek aan beter. Zo wist Stefan Verharen zich in Jessies universum bijgezet als één van de vele schatten. Ontglanzing. Het was de kost van het samenleven. Er was nog wel dat goddeloze lichaam van haar. Zij bood het hem meer aan als een ruil. Een onderpand voor iets anders. Haar werk als fotomodel liet haar in niets meer geloven. Alles was fake. Pose. Woelend zocht hij in haar naar iets wat hij toch nooit vond. Daarna bleef altijd een zweem van verlies in zijn ogen hangen wanneer hij onder het weggeslagen deken naar haar slapende lichaam keek.

Naarmate Jessie frequenter en langer afwezig bleef ging Ollie nadrukkelijker tot de attributen behoren van het naar de stilte luisterende huis. Hij struikelde over die kattige vloermat of ging op een onbewaakt ogenblik bovenop het wegvluchtende gejang zitten. Het nam zijn weerzin voor de kater niet weg en het enige wat hem te doen stond was het beest te dulden. De kater stal alles wat onbewaakt op een bord lag en wanneer hij met een brok vlees in de openstaande magnetron wegvluchtte blonken duistere lichtjes in de ogen van zijn belager. Katten blijven wild en ondoorgrondelijk. Zoals Jessie. Bond zich nergens aan. Kwam en ging. Nam nergens verantwoordelijkheid over. Er stond altijd wel een legertje vrijwilligers klaar om voor haar de kastanjes uit het vuur te halen. Zij beschikte over een ruime kennissenkring. Ze beschouwde die als haar sociale zekerheid. Zij kroop soms dicht tegen hem aan, viel na wat onhandig strelen in een te diepe slaap. Het bleef raden wat zich onder haar huid bewoog. Klopte haar hart, had zij wel een binnenkant? Waar konden die prachtige kattenogen naar kijken? Voor diepzinnige gedachten nam zij geen tijd. Zij vond denken niet uitgevonden om over zichzelf in te zitten. Zij vond denken een hinder voor waar

het echt om ging. Zij bewoog zich hink stapsgewijs over de toevallige stapstenen die kriskras door haar leven lagen.

Jessie showde de nieuwste berline op het autosalon. Ze deed een act die onmiskenbaar gericht was op het cohort koopgeile mannen. Auto's zijn speeltjes voor volwassenen. Ze ademde op het rode koetswerk en deed alsof ze er met de sjaal die haar hals en schouders bedekte de glans weer in wreef. Kleur was voor Jessie het belangrijkste kenmerk van een wagen. Haar een zorg wat onder de motorkap stak. Ze hield van de kleur van de berline en tintte haar lippen in hetzelfde rood. Ze nam plaats achter het stuur. Haar prachtige dijen lachten wat ongemakkelijk vanonder het voor die gelegenheid te korte rokje. Het bedekken van het opduikende slipje had het averechtse effect op de binnenglippende blikken.

Vergeleken met dit pronkstuk was haar Fiatje enkel een goedkoop middel om droog op haar plaats van bestemming te raken. Meestal tegen alle verkeersregels in. 'Schat', deed ze wanneer iets al te nadrukkelijk ratelde of het autootje wegens benzinegebrek de laatste meter weigerde. 'Schat', en dan stond het gebruikelijke legertje vrijwilligers klaar om naar haar langoureuze benen te staren wanneer ze ook nu onder het dashboard het hendeltje niet vond om de motorcap te openen.

Ze begon meer en meer op de kater te gelijken. Het groen danste dreigend in haar blik wanneer zij zich ergens over opwond. Wanneer zij te laat op hun afspraken verscheen en een verklaring overbodig vond. Zij liet haar leven niet wegtikken door een klok. Zij leefde weg van de tijd in het ondefinieerbare 'nu'. Zij kwam overal te vroeg of te laat. Geen man zou daar iets aan veranderen. 'Straks' kon weken duren en in haar nabijheid scheen een seconde wel een eeuwigheid. Soms koesterde zij de wildste plannen maar viel voor het laatste woord ervan was uitgesproken tegen zijn schouder in slaap. Stefan kon haar wurgen. Haar omhelzen met zijn meest tedere gebaar.

Mensen zijn de evolutionaire verderzetting van het dier. Dieren eindigen geleidelijk waar mensen beginnen. Met dit soort onderwerpen probeerde Stefan het van Garfield te winnen wanneer die vrijpostig spinnend voor haar naaktheid lag. Jessie ontweek de discussie altijd. Zij reserveerde haar gedachten liever voor het bedenken van praktische oplossingen voor praktische problemen. Waar ze op de meest doeltreffende manier hulp kon vinden bijvoorbeeld wanneer haar wagentje het niet deed. Hoe je facturen niet hoefde te betalen of hoe je in geen tijd veel geld kon verdienen met dingen die je bovendien nog leuk vond ook. Ze geeuwde of zoog zachtjes aan zijn oorlel wanneer hij zich weer in zijn woorden verslikte. Haar lichaam maakte een wijde bocht om zoveel diepzinnigheid.

De kater holde de nepmuis achterna en het vroege avondlicht zette zijn pels in lichterlaaie. Een fragment later zat hij als gebeiteld naast zijn schaduw. Stefan

merkte hoe de blik van de kater hem vasthield in een greep van ogen. De pijn in zijn hoofd ging nu alles overheersen. Stefan schikte de stoelen en probeerde doorheen een reeks onsamenhangende handelingen iets op tafel te organiseren wat op een ontbijt kon lijken. Zijn blik bewoog in de richting van de magnetron. Dan weer naar de wijd openstaande pupillen van de kater die hij ervan verdacht zijn gedachten te lezen. Altijd was er het huis en het silhouet van een vrouw. Beelden die verdwenen wanneer hij probeerde ze scherper te stellen. Stefan keek van de ogen van de kater in de leegte van de kamer. Hij trok hier enkele maanden geleden in. Na een dolle nacht met Jessie was hij gewoon gebleven. Zij stelde geen eisen of vragen. De kleren die hij uit het gehuurde appartement haalde zijn enige bewijs van een vroeger leven waarvan hij de contouren niet scherp voor de geest kon halen. Altijd was er het huis en de dichtvallende deuren. Het was een luik in zijn hoofd dat hij kon afsluiten wanneer sommige beelden te opdringerig werden.

Stefan zat aan de half gedekte tafel en probeerde iets uit de geluiden op te halen. Haar komst misschien. In alles wat ze deed kon ze afwezig zijn. Ze werkte als freelance model. Ze had een druk leven, al konden de talrijke opdrachten maar een deel van haar afwezigheid verklaren. Ook als ze er was kon ze afwezig zijn. Hij kon zich niet herinneren hoe ze vannacht in hun bed waren beland. Omdat ze te veel hadden gedronken. Omdat ze te stoned waren. Hij herinnerde zich enkel de sterren die ze uit de nacht hadden geteld.

Stefan zag de pupillen groter worden. De ogen van de kater in de hare verdwijnen. Zij nam plaats in haar gekende pose. Zij streelde de kater. Deed haar nagels en dronk limoenthee. Zij ging door enkele nietszeggende damesblaadjes. Las niet en bleef weg uit elk gebaar.

Hilde Janssens : 'Op school had ik een gloeiende hekel aan de tekenlessen...'

Op school voelde Hilde Janssens zich nooit goed in de tekenlessen : er werd daar alleen aan technisch tekenen gedaan en daar had ze een hekel aan. Ze dacht dan ook niet dat ze een bepaalde aanleg had voor schilderen. Maar daar kwam later verandering in, toen ze , na een zware operatie en een te lange periode huisarrest, door een bezorgde vriendin naar de Portaelsacademie werd gedirigeerd .

Dit was de start van een mooi en boeiend avontuur.

Tekenen is nog steeds haar 'cup of tea' niet en figuratief schilderen zal nooit haar echte roeping worden. Figuratief schilderen betekent voor haar alleen het kopiëren van een foto of het nabootsen van de werkelijkheid, waarbij ze geen enkel aspect van haar persoonlijke creativiteit in kwijt kan. Ze volgt nu het vijfde jaar schilderkunst en heeft in de loop der jaren ontdekt dat ze heel wat voorde- ringen heeft gemaakt in het creëren van abstracte werken.

Haar huidig werk is het gepassioneerde vormgeven van het thema 'Belichting', een serie rechthoekige abstracte schilderijen, die ze aan de jury wil presenteren.

Ze krijgt heel wat steun bij het beoefenen van de schilderkunst : haar echtgenoot, haar dochters en een grote vriendenkring geven constant positieve feedback over haar werk. Haar lerares in de Stedelijke Academie voor Beeldende Kunst van Vilvoorde An Verbouwe geeft steeds de broodnodige raad, die haar werk de juiste richting instuurt en ze vindt ook de commentaren van haar medestudenten steeds nuttig en leerrijk.

Ze heeft een grote bewondering voor heel wat klassieke en hedendaagse kunstenaars, met op de eerste plaats Mark Rothko, van wie ze het werk erg inspirerend vindt en die haar telkens weer kan ontroeren. Ook de tekenkunst van Rinus Van De Velde vindt ze fantastisch, evenals het kleurrijke universum van Marc Chagall. Ze heeft het grootste respect voor Vincent Van Gogh, die ondanks het grote onbegrip voor zijn kunst, zijn armoedige leven en zijn talloze problemen, toch altijd zijn droom is blijven najagen. Wanneer we haar de rare vraag stellen welke kunstenaars ze voor een denkbeeldige diner zou willen uitnodigen, noemt ze Mark Rothko, Koen van den Broek, Rinus Van de Velde, Marlène Dumas, Vincent Van Gogh en Gerhard Richter. Een fijn gezelschap !

Haar plannen voor de toekomst? Af en toe eens kunnen tentoonstellen, zoals bvb. met de kunstkring ARTfriends, waarvan ze onlangs lid is geworden en met dewelke ze in oktober II. tentoongesteld heeft in GC De Camme in Perk. Een van haar werken verkopen is niet evident voor haar : ze legt zoveel van zich zelf in

haar schilderijen dat ze als het ware deel uitmaken van haar leven en haar persoonlijkheid. Het liefst geeft ze een schilderij cadeau aan iemand, van wie ze écht weet dat hij/zij er oprecht blij mee is.

Indien men haar zou uitnodigen om in een museum tentoon te stellen (een vraag waaraan ze sterk twijfelt..) zou ze kiezen voor Museum M in Leuven of Bozar in Brussel (maar dan samen met Mark Rothko en Monika Macken).

Haar levensmotto is gewoon genieten van het leven, haar medemens positief benaderen, met vooral eindeloze liefde voor haar ouders, echtgenoot en dochters. Een eerlijk, mooi leven leiden dus.

En last but not least : blijven schilderen, zo lang mogelijk blijven schilderen.

Greet Verstraete : geboeid door donkere drama's, atypische verhalen en rauwe raadselachtige randjes.

Voor Greet Verstraete begon alles in het kleuterklasje bij Zuster Renarda. Er was elke week een schilderuurkje , ze was gek op kleine ezeltjes, platiëken schorten en de geur van goedkope verf. Ze mocht ook altijd nablijven om de penselen schoon te maken, een privilege!

Thuis werden de kinderen niet écht aangemoedigd, maar ook niet ontmoedigd. Zo heeft Greet warme herinneringen aan het tekenen aan de keukentafel met haar broers en zus . Maar in die tijd was vooral schrijven haar grote passie, want

ze wou schrijfster worden en won zelfs ooit de eerste prijs in een opstelwedstrijd. Haar droom werd helaas opgeslokt door de realiteit van het dagelijkse leven, er moest gewerkt worden. Maar tijdens een familieweekend, kwam het schilderen weer tevoorschijn, toen ze voor de lol elkaars portret maakten. De vlam kwam weer even tot leven, ze ging hier en daar een kortstondige cursus volgen, een vlam die weer snel gedoofd werd door de sleur en de bekommernissen van elke dag. Als alleenstaande moeder had ze immers de handen vol. Het was pas toen haar zoon aan de

kunsthumaniora begon en voor de opleiding schilderkunst koos en ook haar moeder begon te schilderen om haar eigen kinderdroom waar te maken, dat Greet Verstraete het tekenen en daarna het schilderen weer opnam. Ze is van mening dat ze nu pas goed op dreef begint te komen.

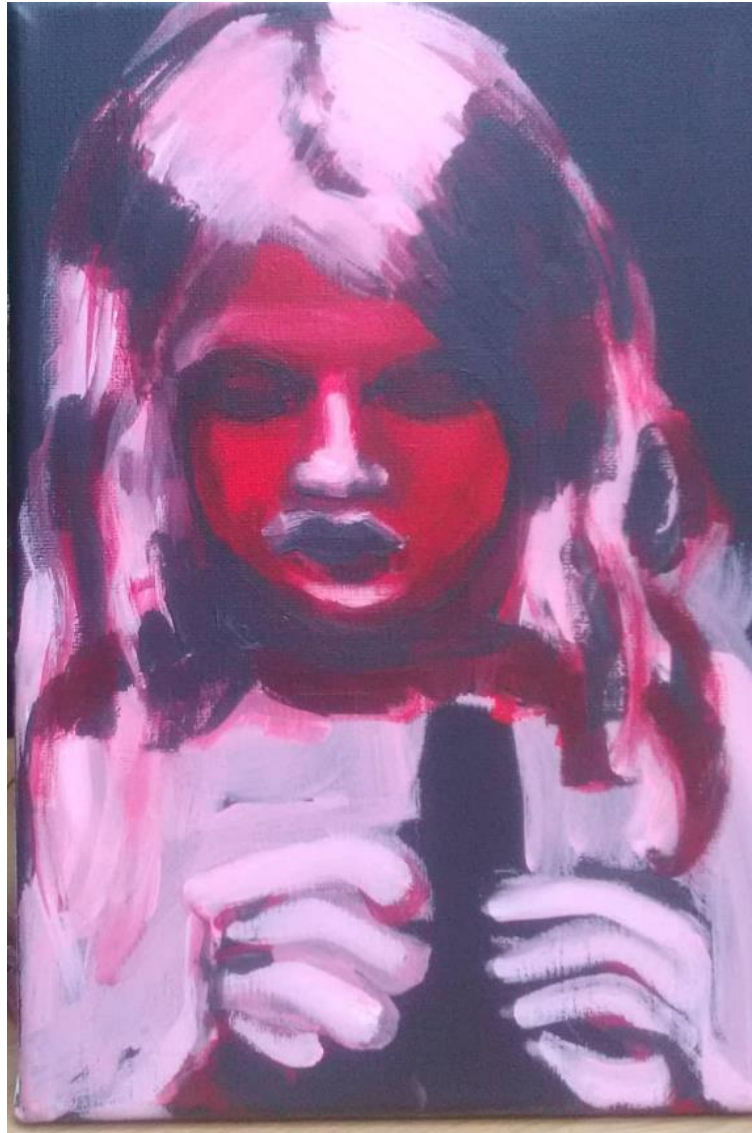
Haar inspiratie vindt ze in de menselijke emoties, het ongeschreven verhaal, de poëzie van het rauwe, maar ook de speelse fantasie en de rijkdom van de mythologie.

Ze werkt het liefst met olieverf, maar acrylverf leent zich beter voor haar ongeduldige manier van werken. Tekenend doet ze graag met ballpoint, houtskool en een eenvoudig grafietpotlood.

Ze geeft toe dat ze zich heel goed zou kunnen verliezen in abstract werk, maar omdat dit evenveel aandacht en concentratie vereist als figuratief werken, heeft ze toch de keuze gemaakt om zich te focussen op het figuratieve. Er mag nog altijd een verhaal inzitten, ook al hoeft het niet duidelijk te zijn over welk verhaal het nu precies gaat en mag de titel best misleidend zijn. Bij abstract werk is het verhaal totaal ondergesneeuwd., wat dan weer heel bevrijdend kan werken.

Wanneer we haar vragen of ze bewonderend opkijkt naar bepaalde schilders, is haar antwoord dat ze kunstge-

schiedenis heel erg rijk en overweldigend vindt, maar dat ze één groot hiaat betreurt, nl. de ondervertegenwoordiging van vrouwelijke kunstenaars. Er is zoveel vrouwelijk talent door de eeuwen heen niet tot ontplooiing kunnen komen of volledig onderschat geworden. De kunstboeken worden nog steeds overwegend aan mannelijke kunstenaars gewijd en daarom gaat haar grootste bewondering naar vrouwelijke kunstenaars die ondanks alles hun eigen ding deden...en dat nog altijd doen. Toch noemt ze enkele namen : Leon Spilliaert, Marlène Dumas, Cecily Brown, Lisa Brice, Zhang Xiaogang...

Ze heeft ook interesse in film, muziek, literatuur, fotografie en in mindere mate dans en theater. Onweerstaanbare elementen voor haar zijn : duistere drama's, afwijkende patronen, rauwe raadselachtige randjes, maar ook sprookjesachtige kitch en rijke beeldtaal. Er staan heel wat namen op haar favorieten lijst, niet gerangschikt volgens genre of techniek: Jim Jarmusch, Pedro Almodovar, Tim Burton, Lars von Trier, Fien Troch, Jacques Tati, Wim Wenders, Agnes Obel, Patti Smith, Jeff Buckley, Vivaldi, Rachmaninov, Roald Dahl, Annie MG Schmidt, Dostojevski, Couperus, Françoise Sagan, Lewis Carroll.

Ze werd in 2017 geselecteerd voor de kunstwedstrijd/tentoonstelling in Gent , in het kader van de week van de Amateurkunsten. Maar echt tentoonstellen wil ze pas wanneer ze haar werk goed genoeg vindt. Iedereen kan haar evolutie volgen op Instagram onder de naam Verstraetemadeliefje.

Ook dat is al een vorm van tentoonstellen...

Françoise Dragon : een voortdurende voeling met de natuur

Françoise Dragon kan zich herinneren dat ze altijd al getekend en geknutseld heeft en dat ze op school haar puntengemiddelde voortdurend de hoogte in kon duwen met vakken waarin creativiteit een hoofdrol speelde. Spijtig genoeg geen kunsthumaniora, haar familie wilde absoluut niet dat zij in die richting ging, 'met kunst bereik je niets en je kan daar niet van leven' (zo dachten zij). Dan maar de klassieke humaniora (de 'economische'). Er werd van haar verwacht dat ze in een kantoorjob zou terechtkomen...

Dit gebeurde dan ook, maar in 1992 ging ze lessen in tekenen en schilderen volgen in de Vilvoordse Portaelschool om een basiskennis op te doen. Ze volgde ook nog een cursus keramiek bij lerares Monique François in Sterrebeek.

Françoise houdt van experimenteren en vindt steeds inspiratie in de natuur, zowel voor haar abstracte als haar figuratieve werken. Een voorkeur voor een van beide technieken heeft ze niet: het thema van haar schilderijen hangt volledig af van haar humeur en haar emoties. In haar beginperiode gebruikte ze vooral olieverf en penseel, terwijl ze nu de voorkeur geeft aan paletmes en acryl, omdat ze zich hierbij vrijer voelt en spontaner kan werken.

Haar abstracte schilderijen creëert ze liefst op grote doeken : het zijn mysterieuze, weidse landschappen , waarin lichte en donkere tinten een boeiend reliëf creëren. Het figuratieve werk is dan weer kleurrijk en fotografisch realistisch, met een nadrukkelijke aanwezigheid van haar grote liefde voor de natuur.

Françoise Dragon oogst ook veel succes met haar juwelen in keramiek, die ze tentoon stelt in artgalleries. Voor haar eenvoudige, eerder ruw afgelijnde keramieken beelden vindt ze inspiratie bij mens en dier, een stijl die door het publiek erg op prijs wordt gesteld.

Ze is lid van de MAEKV (Europese kunstverdiensite) en van de Cercle d'Art de Crainhem. Ze houdt ervan om alle vormen van kunst verenigd te zien op één enkele tentoonstelling : stenen en bronzen beelden, objecten in recuperatiemateriaal, glas fusion, juwelen en nog heel wat meer. Ze heeft grote bewondering voor bekende kunstenaars als Monet en Eugène-Joseph Verbroeckhoven, die zo fantastische schilderijen van dieren heeft gemaakt. De beeldhouwers Rodin en Auguste Moreau

maken ook deel uit van haar favorieten. Bij de hedendaagse kunstenaars gaat haar voorkeur naar schilder en tekenaar Rainier Boidin en de beeldhouwer Philippe Timmermans.

Verder leest ze graag kortverhalen en kan uren bladeren in kunstboeken over architectuur en binnenhuisdecoratie, tuinen en modedesign.

Ze luistert graag naar de popidolen van de jaren zeventig en tachtig, zoals de Bee Gees, Santana, Ennio Morricone en Franse chansons, terwijl ze ook een boontje heeft voor de songs van Stan van Samang.

Ze bezoekt met veel enthousiasme allerlei tentoonstellingen en musea, maar het is de Brusselse Bozar of in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten dat ze haar werken wel eens zou willen zien hangen, ook al is ze er terdege van bewust dat die mogelijkheid haar niet onmiddellijk zal geboden worden.

Haar plannen voor de toekomst? Vooral verder experimenteren met schilderen, keramiek, beelden en juwelen, maar ook nog meer genieten van tentoonstellingen van bevriende kunstenaars, van haar geliefde natuur en van het bezoek aan enkele Belgische steden, die ze nog niet heeft bezocht.

En haar publiek verwacht natuurlijk nog heel wat nieuwe werken om te bewonderen ...

